

כפי נדרו אשר ידר בן יעשה על
 תורת נורו: פ¹ כב וידבר יהוה אל
 משה לאמר: כג דבר אל אהרן ואל
 בניו לאמר פה תברכו את בני
 ישראל אמור להם: ס כד יברכה

נורה בר מדרבך ידה בפום
 נדרה די ידר בן יעבד על
 אוריתא דנורה: כב ומליל יי עם
 משה למימר: כג מלל עם אהרן
 ועם בנוהי למימר ברין תברכון
 ית בני ישראל תימרון להון:
 כד יברכה יי וימרינה:

לקט בהיר

רש"י

מלאת, ואסור לשמות יין עד שיביא כולם (רמב"ן): (מ)
 דוקא שלמים ועולות ולא חטאות ואשמות שאינם חלויים
 בהשג יד שאינם באים בגדבה (ספרי): (מא) פי' מדכתיב
 סוף פסוק על תורת נורו, שמיותר הוא, שכבר כתיב מלמד,
 על לומר, מה שאמרתי שחלוי בהשגת ידו דוקא "על" תורת
 נורו יותר ממנה ולא פחות (רא"ם): (מב) אמור כמו
 לומר, זכור כמו לזכור, והמדקדקים קורין אותו מקור
 במקום זווי, שמשמעותו זווי הוא, ואינו לשון זווי, שהזווי צו
 אמור זכור שזמר, והוא לשון עמיד, אבל המקור אינו מקבל
 שום זמן עתיד או עבר יחיד או רבים, ולזה אמר רבינו
 במקום אחר לשון הווה, ולענין משמעות אין חילוק ביניהם,
 וכאילו אמר עליך לומר עליך לזכור או פן לב לזכור, וכאן לא
 פירש רבינו כלום, לפי שאינו זווי גמור, שאינו צריך, שכבר
 שיהיו מצורכים, שלא אמר תברך להם, אלא אמור "להם"
 שומעים (ג"א), ואמר "כולם" שומעים וכן הוא בקפרי שיהיו כל
 לכהן ישמעו, כי פי' להם לכולם (מ"ה): (מד) פי' החול"ם
 התורה חסר הוא, וזה רומז שיהיה אמירה שלימה ותמה, ופי'
 בעבור שכן נטויות ומהיה עליך משא כבידה להפטר ממנו:

ועל מאה שלמים¹⁰: כפי נדרו אשר ידור בן
 יעשה. מוסף על תורת נורו¹⁰ (על תורת המזר)
 מוסף (סס - סס) ולא יחסר, שאם אמר הכיני מזר כי
 חירות על מנת לגלח על ג' בהמות הללו, אין אני
 קורא צו כאשר ידור בן יעשה (סס - סס): (כג) אמור
 להם. כמו (שמות כ"ח) זכור²², שזמר (דברי ח"י)
 בלע"ז דוש"ט: אמור להם. (אליהם) שיהיו כולן
 שומעים¹⁰ (ספרי): אמור. מלח"ה, לא תברכס
 (באלגרי"י) בחפזן ובבהילות* אלא בכוונה ובלב שלם
 (תנח" - במ"ה) (שתשלוט הברכה בהם לכך נאמר להם):
 (כד) יברכה. שיתברכו נכסיך (תנח" - ספרי):
 שינוי נוסחאות ובהלות.

אור החיים

כג. דבר אל אהרן וגו' לאמר. אמר פעם צ'
 לאמר, אולי כי חש הכחוש לומר
 שאינו אלא רשות חלמוד לומר לאמר כי מלוא עשה
 היא לאמר¹⁰. עוד יראה שלא לאהרן ובניו שהיו אז
 צממא לבד הוא מלוא אלא גם לדורות. עוד נחזון
 לשון רוממות, לומר כי מלוא זו יש צה דבר מלך
 לקיים הדבר, גם יש צה מעלה לכהנים כי הברכות

מסרס ה' צידס, והוא אומר דבר וגו' לאמר:
 כד. יברכה ה' וישמרך. הקדים הברכה ואחר
 כך השמירה¹⁰, לומר שיוה ה'
 שמירתו להם לפי ערך הברכה וגדולתה¹⁰. עוד יראה
 שכל כך חסיה גדולת הברכה עד שיטעך ה'
 לשומרך¹⁰. עוד יראה יברכה ולא יסוצב רעה
 מהברכה כדרך (עקב ח' יצ"י) פן תאכל ושבעת וגו'¹⁰:

אור בהיר

נא) לאמר בכל יום יברכה וגו' (שע"ת). ובלא "לאמר" היינו אומרים שאם נשא ידיו קיים מלוא אבל רשות הוא פי' אין חיוב עליו
 לברך. נב) וראוי להיות להיפך קודם הרחוק הטוק ואח"כ הקרבת המועלת שאם חייו אינם שומרים למה הברכה. ג) שאמר
 גדול צריך שמירה מעולה יותר מקטן. ד) שלא יפגעו בך מחמת קנאה. דה) כמו וישמן ישרון.

זה ינהר יי שן
 יתק: כו יסב י
 קך שקלם: כו וי
 על בני ישראל
 וישמרך. שלל
 שהגותן מחנה
 וכיון שבאים ל
 הנאה יש לו צו
 השומר (תנח" -
 צמות שהצנו
 דרשו צו צספנ
 לך פנים שוחק
 יי יתן לך חן י
 יכבוש כעסוי
 יברכוס צסס
 אברכבם. ליש
 חולץ מ"ט. ד"ו
 (אליך) לגבי דיד
 משא"כ כשאהנה
 כעסו זו מדת ה
 במקדש אומר אני
 המיוחד לי, ולזה
 ישתתף צו זולמו
 בשמי לשקר פיר
 הכינויים, שהרי
 הוכחת הש"ס, ו
 הוי"ה, משא"כ
 קלמ (רא"ם), ע
 לשון זה הראשון
 כה. יאר
 יאיר אור ש
 יתן לך חן ו
 (נ) למה לא אמר

הקשר בין דונג כגניג למחמז הר סיני
 לקתי מוסר לדורות

2

כה יגדר יי שכנתה קותף וירחם יתף: כו יסב יי אפה קותף וישוי קף שקם: כז וישוון ית ברפת שמי על בני ישראל ואנא אברכנון:

יהוה וישמרך: ס כה יאר יהוה | פניו אליך ויחנך: ס כו ישא יהוה | פניו אליך וישם לך שלום: ס כז וישמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם: ס

רש"י

לקט בהיר

וישמרך. שלא יבאו עליך שודדים^(ס) ליעול ממוקד, שהגותן מתנה לעבדו אינו יכול לשומרו מכל אדם, וכיון שבאים לסטים עליו ונוטלים אותה ממנו מה הנאה יש לו במתנה זו, אבל הקב"ה הוא הנותן הוא השומר (תנח" - צמ"ה), ד"א יברכך צבנים וישמרך צבנות שהצבנות לריכות שימורו, והרבה מדרשים דרשו זו בספרי: (כה) יאר ה' פניו אליך. יראה לך פנים שחוקות^(ס) פנים להצבות (סס - סס): ויחנך. יי ויתן לך חן (תנח" - ספרי): (כו) ישא ה' פניו אליך. יכבדו כעסו^(ס) (סס - סס): (כז) וישמו את שמי. יברכו שם המפורש^(ס) (ספרי - סוטה ל"ה): ואני אברכם. לישראל, ואסכים^(ס) עם הכהנים (ספרי - חולין מ"ט). ד"א ואני אברכם לכהנים (סס - סס):

מה) שלכאורה היל"ל להפך קודם לשמור מן ההיזק ואח"כ לברך צמועיל וברוח, אלא משום דקודם הברכה פשוט הוא שרץ שמירה הרגיל, אבל מברכו שאחר הברכה שיש חשש מן השודדים יתן לו שמירה מעולה כראוי (אדה"ח), ואין קושיא, למה א"כ אמר בכ"ף הכינוי, שאם באו שודדים על ממונו גם הוא צבננה, ופשוט הוא (ב"ב): (מז) זה פי' חיצת יאר, שפניו יאירו וישחקו נגדך, בנהירו דאנפין, וכופלו במלות שונות שחוקות להצבות: (מז) ולא אמר במה יחנך, ולאי הכוונה שיתן לך חן בכלל, ובספרי ב' לשונות, ויחנך במשאלותיך, כלומר שחמלא חן בעיניו למלאות כל משאלות לך, ד"א יתן חנך בעיני הבריות, ורבינו סתם, הרי כיון על ב' ביחד: (מח) ויהיה פי' הכתוב, (ישא) לשון הסרה כמו (ברא' מ' י"ט) ישא פרעה את ראשך מעליך, (פניו) כעסו פנים של זעם, כמו (שם ל"ב כ"א) אכפרה פניו במנחה,

(אליך) לגבי דידך (נח"י), או אפשר, כי כשהאדם כועס וצרוגו על חבריו אינו יכול להצטט בפניו אלא כובש פניו בקרקע משא"כ כשהצבנה צניחה ליה אמר ישא ה' פניו אליך ולא הפכנו למטה (סה"ז), או אפשר פניו זו מדת החסד והרחמים, כעסו זו מדת הדין, שיכבשו רחמין את כעסך, שמתנהג עמונו לפניו משורת הדין (ב"ב): (מט) ובמשנה שם בסוטה במקדש אומר את השם ככתבו (ציו"ד ה"א - רש"י) ובמדינה בכינויו (באל"ף דל"מ - רש"י) ובגמ' שם ושמו את שמי שמי המיוחד לי, ולזה נקרא שם המפורש מפני שהוא מופרש ומובדל לו לבדו, וז"ל הרמב"ם בספר המורה פי' ס"א וזה דבר לא ישחקך בו וולמו מן הנמנעים כלל ולזה נקרא שם המפורש עכ"ל, ואם יקשה לך מפרשת קדושים (י"ט י"ב) ולא תשבעו בשמי לשקר פירש"י בשם ח"כ כל שם שיש לי, כבר חירטנוהו שם עיי"ש, ועוד יש למרץ שאלו אי אפשר לרבות בו שאר הכינויים, שהרי תביז "כה" חנרכו את בני, וכתבי יברכך, ה"י יאר ה' ישא ה' כולם בשם הוי"ה א"כ אין לשנות (וזה עיקר הוכחת הש"ס, ופסוק את שמי מביא רק לראיה עיי"ש) ואפילו בזמן הזה שמברכים בשם אדני רק הקרי בן והכתוב היא שם הוי"ה, משא"כ שם צפ' קדושים (ב"ב): (נ) פי' לאו דוקא אברכם אלא אסכים, שאל"כ למה לברכה כהנים, וזה דוחק קצת (רא"ם), עוד לפי"ז היה די לומר ואברכם ולמה לתיבת "ואני" (ג"א), או היל"ל וגם אני אברכם (מ"ל), ועם כל זאת לשון זה הראשון הוא פשוטו של מקרא, כי כהנים מאן דכר שמייהו, והיל"ל ואותם אני אברך, אולם צפ' אלו טריפות

אור החיים

כה. יאר ה' (י"י) פירוש שלא יהיה מסך המבדיל בין ישראל לאזניהם שבשמים שצוה יאיר אור שכינתו על ישראל, ויחנך^(י) וגו'. פירוש יתן לך חן וחינוכה^(י), ועיין מה שפירשתי בפסוק

(בראשית ל"ט כ"א) ויהי ה' את יוסף ויע אליו חסד ויתן חנו וגו':

כו. ישא ה' פניו אליך וגו'. פירוש אם סובבו מעשים עד שהבדילו עונותיכם ציניכם

אור בהיר

(נז) למה לא אמר בקיצור יפנה אליך. (נז) ולא אמר במה יחנך. (נח) שחיה למן בעיני כל רואך. (נט) הלא כבר אמר יאר

מסורת המדרש
ויתן לו מעשר מכל
פס"ד פכ"ז (עשר
תעשר) ג' ל"ש שם.
ראה סוטה ה' מהיכן זכו
בני"ל לברכת כהנים
ראה במ"ר פ"א ב.

כמה מנגנאות עשיתי להביאן תחת ידי אלהים היו זה
לזה זה משלח לזה כתבים וזה משלח לזה דורונות
והמרדתי אותם על אלו כדי שיבואו ויפלו תחת ידי.

ויתן לו מעשר מכל רבי יהודה בר סימון אמר מפח
אותה ברכה אכלו שלש יתדות גדולות בעולם אברהם
יצחק ויעקב באברהם פתיב (בראשית כד, א) 'וה' ברוך את
אברהם בכל' בזכות ויתן לו מעשר מכל' ביצחק פתיב
(שם כז, לג) 'ואכל מכל' בזכות ויתן לו מעשר מכל'
ביעקב פתיב (שם לג, יא) 'כי חנני אלהים וכי יש לי כל'
בזכות ויתן לו מעשר מכל' אמהיכן זכו ישראל לברכה →

כהנים רבי יהודה
מאברהם (שם טו, ה
תברכו את בני ישן
(בראשית כב, ה) 'וא'
המקום 'פה תברכו
שנאמר (שמות יט, ג
תברכו את בני ישן'
אליעזר אמר אימתי
עליהם בכה 'פה ת
אמר פשאגלה על
אמר ה' בני בכרי

אברהם בידם ולשברו ולהכניעו, נהפך השבר לבוא עליהם. רבי יודן אמר: "מגן" — אמר הקב"ה
לאברהם: כמה מנגנאות — מערכות תחבולה, וערמות ותהפוכות מדיניות וצבאיות — עשיתי,
כדי — להביאן תחת ידיך, שהרי בתחילה — אלהים היו — מלכי ארץ כבר הירדן, סדום
ושכנותיה, ומלכי המזרח אמרפל כדורלעומר וחבריהם — זה לזה, זה — היה — משלח לזה
כתבים — של שלום ואהבה (ועי' רד"ל), וזה — היה — משלח לזה דורונות — מתנות של
כבוד ורבה, והפכתי את הסדר — והמרדתי אותם על אלו — כמו שנאמר בתחילת הפרשה
(בראשית יד, ד): "שתים עשרה שנה עבדו את כדורלעומר ושלוש עשרה שנה מדוד", והכל — כדי שיבואו
— להלחם אלו באלו — ויפלו תחת ידיך, ומתחילה היה הדבר תחבולה של אל עליון כדי להפיל
צורך בידך.

"ויתן לו מעשר מכל" — אברהם הפריש מעשר ראשון (פס"ד כו, ג) ונתן למלכי-צדק — שם
בן נח, שהיה "כהן לאל עליון" ככתוב בפרשה, ונדרש למעלה (בסימן ח) — רבי יהודה בר סימון
אמר: האריך הכתוב והוסיף לומר "מכל", כדי לדרוש ולומר כי — מכת אותה ברכה — מתנה
בעין יפה, משלל המלחמה (כמו ש"א ל' כו: "ברכה משלל אויבי ה'") שנתן אברהם למלכי צדק, והיה בזה
האש וראשון להפריש מעשר לכהני ה' — אכלו — מברכת ה' שלשת הצדיקים שהם — שלש
"יתדות" גדולות בעולם — שעליהם נסמכים ישראל לקבל ברכת ה', והם האבות — אברהם
יצחק ויעקב, שהאבות עצמן לא נתברכו אלא "בזכות המעשרות" (פס"ד שם, עיי"ש): באברהם כתיב
— בברכה שנתברך: "וה' ברוך את אברהם בכל" — "בכל" — בזכות — המעשר שהפריש,
ונתן למלכי צדק, כמו שנאמר כאן: "ויתן לו מעשר מכל", ביצחק כתיב — בברכת ה' שאכל
ממנה, שאמר: "ואוכל מכל" — "מכל" — בזכות — אותו מעשר זה, האמור בו: "ויתן לו
מעשר מכל", ויצחק עצמו המשיך והוסיף במצוה זו, שהרי "יצחק הפריש תרומה גדולה" (פס"ד שם
עיי"ש, ולחן סי"ד, ו), ביעקב כתיב — בברכת ה' שנתברך: "כי חנני אלהים, וכי יש לי כל"
— "כל" — בזכות — אותו מעשר האמור בו: "ויתן לו מעשר מכל", ויעקב עצמו המשיך
והוסיף במצוה זו, שהרי יעקב הפריש מעשר שני, שאמר (בראשית כח, כב): "וכל אשר נתן לי עשר
אעשרנו לך" — "עשר אעשרנו" — מעשר ראשון, ומעשר שני (עמ"י פס"ד שם, עיי"ש ובר"ל שם), וזהו

שנאמר ונדרש שהאבות הם
ישראל לברכת כהנים -
יהודה ורבי נתניה ורב
זרעך" — "כה" לרמוז ע'
שהיא בזכות אברהם, שהו
מושפעת ומשכת הברכה,
שנאמר — בר, בעת שהי
והנער נלכה עד כה" —
שהם בני יעקב בלבד, כנדר
מאברהם ויצחק בלבד היות
— מיעקב, שנאמר —
לבית יעקב" (ועי' רד"ל) -
נתן מאמר הברכה לישראל
דבר אחר: "כה יהיה
— חולקים בדרשת כתוב
מגדל את בניך ככוכבי
וספור את הכוכבים, אם תוכי
לתת להם את התורה, ואז
יעקב", שגדולתם של ישו
הקב"ה לאברהם: כשאגל
אליו — ב"כה", כמו
ממצרים: "כה אמר ה'
מלהקרא "בני בכורי, מע

מסורת המדרש
אני מגדל בניך
ככוכבים במיד פ"ב יד.

כהנים רבי יהודה ור' נחמיה ורבנן ר' יהודה אמר
מאברהם (שם טו, ה) 'כה יהיה זרעך' (במדבר ו, כג) 'כה
תברכו את בני ישראל' ר' נחמיה אמר מיצחק שנאמר
(בראשית כב, ה) 'ואני והנער נלכה עד כה לפיכך אמר
המקום 'כה תברכו את בני ישראל' ורבנן אמרי מיעקב
שנאמר (שמות יט, ג) 'כה תאמר לבית יעקב' וכנגדו 'כה
תברכו את בני ישראל' רבי אליעזר ור' יוסי בר חנינא רבי
אליעזר אמר אימתי אני מגדל את בניך ככוכבים כשאגלה
עליהם בכה 'כה תאמר לבית יעקב' ור' יוסי ב"ר חנינא
אמר כשאגלה על מנהיגם בכה שנאמר (שם ד, כב) 'כה
אמר ה' בני בכרי ישראל'.

שנאמר ונדרש שהאבות הם היתדות לישראל בקבלת ברכת ה', שהרי (עיי רד"ל ועיי) — מהיכך זכו
ישראל לברכת כהנים — להתברך על ידי הכהנים מברכת ה', לדורות עולם, בזה נחלקו — רבי
יהודה ורבי נחמיה ורבנן, רבי יהודה אמר: מאברהם, שלאברהם אמר הקב"ה: "כה יהיה
זרעך" — "כה" לרמוז שיתברכו בברכת כהנים שנאמר בה: "כה תברכו את בני ישראל" —
שהיא בזכות אברהם, שהוא ראש לשלשה אבות, רבי נחמיה אמר: אם מאברהם בלבד היתה
מושפעת ומשכת הברכה, היו יונקים ממנה גם בני ישמעאל ובני קטורה, אלא גם — מיצחק,
שנאמר — בו, בעת שהלך עם אביו אברהם להעקד על גבי המזבח, שאמר אברהם לעריו: "ואני
והנער נלכה עד כה" — "עד כה" — כלומר — לפיכך אמר המקום — על זרעו של יצחק
שהם בני יעקב בלבד, כנדרש להלן (נג, טב, ועוד): "כה תברכו את בני ישראל", ורבנן אמרי: אם
מאברהם ויצחק בלבד היתה הברכה מושפעת, סוף סוף היו גם בני עשו יונקים ממנה (יפ"ת), אלא גם
— מיעקב, שנאמר — בישראל כשבאו לקבל את התורה בסיני, אמר הקב"ה למשה: "כה תאמר
לבית יעקב" (ועיי רז"י) — "כה" — כלומר מאמר זה ניתן כלשון "כה" לבית יעקב, וכנגדו —
ניתן מאמר הברכה לישראל שנאמר בו: "כה תברכו את בני ישראל" — בזכות יעקב (עיי עיי).

דבר אחר: "כה יהיה זרעך", שאמר הקב"ה לאברהם — רבי אליעזר ורבי יוסי בר חנינא
— חולקים בדרשת כתוב זה, רבי אליעזר אמר: "כה" — כך אמר הקב"ה לאברהם: אימתי אני
מגדל את בניך ככוכבים — כאמור שם במקרא הזה: "וינצא אותו החוזה, ויאמר הבט נא השמימה
וספור את הכוכבים, אם תוכל לספור אותם, ויאמר לו כה יהיה זרעך" — כשאגלה עליהם — בסיני,
לתת להם את התורה, ואדבר אליהם — ב"כה", כמו שנאמר במתן תורה: "כה תאמר לבית
יעקב", שגדולתם של ישראל מתחלת מתתן תורה, ורבי יוסי ב"ר חנינא אמר: "כה" — כך אמר
הקב"ה לאברהם: כשאגלה על מנהיגם — של ישראל, לשלוח אותו להוציאם מצרים, ואדבר
אליו — ב"כה", כמו — שנאמר — בדברי ה' למשה על ישראל בשלחו אותו להוציאם
מצרים: "כה אמר ה' בני בכורי ישראל" — מאז הם גדולים ככוכבים, שאין לך גדולה למעלה
מלהקרא "בני בכורי", מעת שהם עתידים לצאת מצרים, כדי לקבל את התורה.

74

ונמצינו למדין כי הנאמר כאן כה תברכו ירמוז ל"כה" הנאמר באברהם, לומר שהם למעלה ממזל, וזה עצמו מצות אנכי יי' אלקיך וגו', לידע ולהאמין שאנחנו תחת ממשלתו ויתברך ולא תחת המזל, כאמור. וזהו שנאמר "כה" תברכו את בני ישראל, היינו שיקיימו מצוה ראשונה להאמין אנכי ה' אלקיך וגו', ועל דרך רמז הוא בתורה מצות כ"ה (עיי' בספר מצות השם), אז "אמור" להם, כלומר באמירה בעלמא יהיה להם כל רמ"ז מצות עשה מנין אמור, ועם מצות אנכי הוא רמ"ח, כי באמונתו יחיה, כמו שנתבאר לעיל. והראיה לזה, כי כמה מצות היו חסרים להם קודם הקמת המשכן, שהוא עבודת הקרבנות וכדומה, ועם כל זה ניתן להם ברכת כהנים קודם הקמתו. וזהו שאמרו במדרש, בשר ודם משמקלסין אותו ומשמכבדין אותו במעשה וכפה הוא עושה צרכיהן ולא קודם, כי אינו יודע מחשבותיהם; אבל הקב"ה עד שלא עשו את המשכן נתן להם את הברכה, מכאן שקבלו עליהם לקיים מצות התלויות במקדש. וזהו שנאמר אשמעה מה ידבר האל ה' כי ידבר "שלוש", שהוא גמר הברכה, וכתוב בתריה (תהלים פה, י) אך קרוב ליראיו ישעו, כלומר קודם קרוב ליראיו ישעו, היינו ברכת כהנים, אחר כך לשכון כבוד בארצנו, זה המשכן: L

גם ירמוז, כי שורש ברכת כהנים הוא שיהיה שלום בין המדות, והיינו דקרינן (ויקרא מ, כב) וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם, ידו כתיב, לאכללא שמאלא בימינא. וזה לשון הרמב"ן וברכך הוי"ה וישמרך, כטעם זכור ושמור וכו'. ישא הוי"ה פניו אליך וישם לך שלום, הכל בביתך, כך אמרו בספרי (נשא מט) זה שלום מלכות בית דוד. ושמו את "שמי"

הגדול על בני ישראל ו"אני" אברכם, כי אנכי המדבר הנני שלום, עכ"ל. נמצא "שמי" הוי"ה ו"אני" אדנ"י, אברכם. והיינו שלו"ם, שע"פ האותיות עולה ש"פ, מנין שילוב הוי"ה אדנ"י א' פעמים יו"ד, ד' פעמים ה', גו"ן פעמים ו"ו" יו"ד פעמים ה'. וזהו שנאמר כי ידבר "שלוש" אל עמו וגו' אך "קרוב" ליראיו "ישעו", ישעו עולה שלום עם ד' אותיותיו, כי נתקרב שת"י שמות האמורים העולים יש"ע, קודם לשכון כבוד בארצנו:

עוד יש לדרוש סמוכין לברכת כהנים, על דרך דאיתא במדרש (במד"ב, ח) על הפסוק ויהי ביום כלות משה, הודא הוא דכתיב (שיר השירים ג, יא) צאינה וראינה בנות ציון מדבר בעת ששרתה השכינה במקדש. צאינה וראינה, כמה דכתיב (ויקרא מ, כד) וירא כל העם וירונו וגו'. בנות ציון, מצוינים לו במילה שאלמלא שהיו מהולים לא היו יכולים להביט בשכינה, אלא נופלים היו כו'. במלך שלמה במלך שהוא חפץ בשלמים, כמה דתימא (בראשית יו, א) התהלך לפני והיה תמים. ויש להבין איך מרומז באלה מקראי קדש ענין מצות מילה:

והנראה לי, דיש להבין מה שנאמר אמור בקמ"ן, לא אמר בסג"ל, ועיי' רש"י. גם אמרו ושמו את שמי, מה זה לשון שימה, ויזכירו שמי היה ראוי לומר. והנראה לי על פי מה שאמרו חז"ל (שבת קל) על הפסוק שאמר דוד (תהלים קיט, קסב) שש אנכי על אמרתך, היינו שש ושימה על המילה, (רש"י תהלים שם) שמתחלה נתנה במאמר ולא בדבור. שנאמר (בראשית יו, ט) ויאמר אלקים אל אברהם ואתה את בריתי תשמור, ויש להבין מה החשיבות שנתנה באמירה ולא בדבור, הלא כן מצינו גם בפרשת אזהרת מומאת כהנים

הא כ"א א) שנתנו
הנראה לי על דרך ז
הוא אלקים נסה
הקשה, את יצ
הוא ושבוע שני ד
הוא דבעי לאתכלל
הוא ביה דינא כלל
הוא והשתא אתכל
הוא שאמר ויאמר
שפורה על מהותו ז
הוא מירא רח"ם, וי
הוא את בנך וגו
הוא כלומר שלא
הוא לשון קשה, כי
הוא לענין מצות
הוא למול את
הוא ולהמול את זו
הוא על עצמו ועל
הוא אב על בנים,
הוא החסד והרחמ
הוא המצוה לו לאמי
הוא אמר (בראשית יו,
הוא ואתה, כלוב
הוא כל זה את בריו
הוא וזה שאמר שש
הוא והיינו דכתיב
הוא חסידך דרגא
הוא לא ידע כי
הוא באמירה,
הוא שנאמר דבר א
הוא בני ישראל (ב
הוא מילה שנת
הוא מרופי של יבו
הוא ועוד רמז
הוא את בריתי ר

ברי ואילו תרויהון פחדא: ט ואתו
 לאתרא די אמר לה יי ובגא תמן
 אברהם ית מדבחה וסדר ית
 אעיא ועקר ית יצחק ברה ושוי
 יתה על מדבחה עיל מן אעיא:
 ואושיט אברהם ית ידה ונסיב
 ית ספינא למיכס ית ברה:
 יא וקרא לה מלאכא דיי מן
 שמיא ואמר אברהם אברהם
 ואמר הא אנא: יב ואמר לא
 תושיט ידה לעולימא ולא תעבד
 לה מדעם ארי בען ידענא (כ)
 ידעית) ארי דחלא דיי את ולא

בני וילכו שניהם יחדו: ט ויבאו אל
 המקום אשר אמרלו האלהים ויבן
 שם אברהם את המזבח ויערף את
 העצים ויעקד את יצחק בנו וישם
 אתו על המזבח ממעל לעצים: י וישלח
 אברהם את ידו ויקח את המאכלת
 לשחט את בנו: יא ויקרא אליו מלאך
 יהוה מן השמים ויאמר אברהם
 אברהם ויאמר הנני: יב ויאמר אל
 תשלח ידך אלה הער ואלתעש לו
 מאימה כי | עתה ידעתי כי ירא

רש"י

לקט בדיר

ויבחר לו השב, ואם אין שם לעולה בני"א, ואע"פ
 שהבין יצחק שהוא הולך להשחט* וילכו שניהם יחדו
 (כ"ח) כלב שוכ*: (ט) ויעקד. ידיו ורגליו (פד"ח ל"ח)
 מאחוריו^{כ"ב}, הידים והרגלים ביחד היא עקידה (שנח
 כ"ד) והוא לשון (ל' ל"ט) עקודים^{כ"ג}, שהיו קרסוליהם
 לבנים, מקום שעוקדים אותו* זו היה ניכר: (יא)
 אברהם אברהם. לשון חבה הוא (כ"ח), שכוכל*
 את שמו: (יב) אל תשלה. לשחוט, אמר לו ח"כ
 לחסד^{כ"ד} בחתי לכאן אעשה זו חבלה ואלויה ממנו
 מעט דם, ח"ל ואל חטש לו מאומה אל חטש זו מוס
 (כ"ח): כי עתה ידעתי. אמר רבי אבהו^{כ"ה} ח"ל
 אברהם אפרש לפניך את שיחתי, אחמול אמרת לי כי
 ביצחק יקרא לך זרע, וחזרת ואמרת קח נא את בך,

שידע יצחק טעם הליכתו חזר לומר זאת עוד הפעם להגיד
 שצמו של יצחק (רא"ם): (כא) דרש יתור פיכת בני ואם
 הוא לשון חבה היה לו להקדימו כסדר ולומר בני אלקים
 יראה וכו' (במ"ח), וגם עתה שהוא בסוף המאמר נשאר
 פשוטו לשון חבה אלא ששינה ואמר אומה לבסוף כדי
 שישחמע לחרי אנפי וכדי שירגיש יצחק (בא"י): (כב)
 פשוט הוא שאין מאחוריו שיך בבקר ואלן, כי זאת אין
 במציאות, אלא הוסיף רבינו מדעתו לומר שעקידת יצחק
 היה מאחוריו, כי זיל בתר טעמא, שהעקידה היחה כדי שלא
 יפרכס וא"כ באלדס לריך להיות מאחוריו (ג"א), ומה שאמר
 הידים והרגלים ביחד פשוט הוא שר"ל יד ימין עם רגל ימין
 ויד שמאל עם רגל שמאל, כי כן הוא בגמרא ופוסקים
 (בר"א): (כג) הנזכרים בלאן לבן ויעקב, כלומר משוים
 במקום שהם עקודים והוא סוף הרגלים הנקרא

שינוי נוסחאות • לישט. • שלם. • אוחן. • בשכול.

קרסולים: (כד) כי המחשבה והרצון והנסיון לא היה נחשב בעיני עצמו לכלום, והיה רוצה לעשות מעשה מצוה בפועל
 (מ"ל), או אפשר שחשב שכן הוא רצון קונו לקיים שניהם, שיאשר צדיים כדי לקיים כי ביצחק יקרא לך וגם לשוחטו במקנא
 ולעשות חבלה להוליא דם ולורוק על המזבח, אמר לו הקב"ה אני לא אמרתי לך שום שחיטה ושום זריקה רק עליה כדלקמן
 כדיבור הסמוך (ב"ב), וההכרח לדרשה זו, כי מאומרו בוא"ו ואל חטש לו, הרי שאין הסיפא פירושו של רישא אלא דבר
 נוסף, ומאומרו מאומה מוצן שהשאלה היחה לעשות חלק מהשחיטה (רא"ם): (כה) הולך להביא אגדה זו, שקשה לו
 נתינת טעם זה להיכן חוזר, וכי מניעת השחיטה הוא בשביל יראת שמים שלו, הלא הם צ' דברים, מניעת השחיטה הוא בשביל
 שרואה בקיומו, גם נמודע שהוא ירא שמים, ועוד האריך שיך "עתה" ציודע ועד והמגיד מראשית אחרית צ"ה, לזה תירך
 שנתינת טעם הוא על שאלה הנעלם הנשאר בכח המוצן מעצמו, והשאלה היא, בשלמא ט' הנסיונות היה לורך בנוף המעשה,

ועל עורו, והם מחמיאים אותו ומסיתים אותו לדבר דברים צטילים ח"ו כדרך המשוגעים, ולפיכך עשה הקב"ה לאדם ולאשתו את הלבזים האלה, לרמוז להם שירגילו את עצמם ואת הדורות הבאים אחריהם לעשות תמיד שמירה להגוף, ולהלביש בגדי קודש, כדי שלא יקרצו עליו ח"ו הרומות רעות והקליפות שמשוטטים בעולם, וזה שאמר הכמוז ויעש ד' לאדם ולאשתו כמות עור, היינו עור בשרם שבתחילת בריאתם, ולפי שזוהי יש קצת גירוי לחיזונים ומקום אחיזה להאחז כנ"ל, לכך הוסיף לומר וילבישם תיבה צפני עצמו, רצונו לומר שהלבישם על העור עוד מלבוש לשמירה צפני הקליפות, ושפיר אמרו חכמינו ז"ל דקאי

על בגדי שצט, שהם שמירה גדולה לפי שהם בגדי קודש.

דיוצא לנו מזה שהמלבוש של אדם הוא שמירה לו מהחיזונים, על כן נריך כל אדם ליזהר מאד מאד לכל ילך ח"ו במלבושי עכו"ם ופריצים, לא כמו אשר חדשים מקרוב באו צעוונותינו הרבים אנשים ונשים שלובשים עצמן כמו עכו"ם ממש, אוי להם ואוי לנפשם, כי לא די שהבגדים אלה אינם עושים שמירה לגוף, רק אדרבה הם גורמים אחיזה לחיזונים יותר ויותר, וגורמים לעצמן כל הרעות האלה שזכרנו, רחמנא ילינו וישמרנו מהם עד עולם אמן סלה.

פרשת וירא

ב בפסוק וישלח אברהם את ידו ויקח את המאכלת כו' (בראשית כ"ב י"ג) יש לדקדק שכל המעשים שעשה אברהם בעקידת בנו עם הידים עד עתה לא נאמר בשום אחד וישלח את ידו, רק אצל לקיחת המאכלת, כגון בנין המזבח כתיב קחם ויבן את המזבח, וכן ויערוך את העצים, וכן ויעקוד את יצחק, וכן צכל העשיות לא נאמר שליחות יד רק במקום הזה.

שיקיים תיכף באהבה וצוריות גדול, ויהא נחת רוח למי שאמר ונעשה רצונו, ולכן תיכף כששמע מפי הגבורה קח נא את צנך כו' והעלהו עם לעולה, וזכרו כל כך לקיים המצוה באהבה וצדציקות גדול, עד שמגודל דציקותו לא הרגיש תנועות האברים כלל, רק אחר שקיים מצוה צורא והעלהו לעולה אז נתרשלו אבריו, מחמת שכבר קיים המצוה ששמע, כי על השחיטה לא נצטוו כלל בפירוש, שלא נאמר רק והעלהו וכבר העלה, ונפסק ממנו הזריות, ואח"כ כשרצה לשחוט לא הי' עוד זריות צהיד עד שהוצרך לעשות צכת.

וזה שנאמר וישלח אברהם את ידו ויקח רצונו לומר שהוצרך לשלח את היד צכת ליקח את המאכלת, ועל זה אמר לו הקב"ה אל תשלח ידך אל הנער, רצונו לומר אין אחת

נריך להטריח כי ירא חלקים לומר כבר ק לעולה אשר אין אחת, ולכן אין את ידך ליקח את המצוה.

א בפסוק **הנני בני כו** כבר אמרו חז"ל כל ספר ו או יתיר הוא הוא מיותר, כ לאביו אבי, ומ

ו בראשית דהנ **ו** שיהא מורה ו ואין לך שום ענה טובה לי מן פסוק זה יתנהג האדם כמו שכתוב וי כו, וזה מצוה יהיה אדם מו צקי צכל התוו התחיל כלל, כי ועליו נאמר וי האדם כו, אב

ו בראשית על פי מה שאמרו חכמינו ז"ל (עי' סנהדרין ק"ה ע"ב) על פסוק (בראשית כ"ב ג) וישכם אברהם צבוקר מכאן למדנו הזריות של אברהם, שהי' זריו גדול צעבודת השי"ת, והיינו לפי שהיה תמיד צבוק להצורה יתצרך שמו באהבה גדולה ועצומה עד אין סוף, היה שומר ומנפה לשמוע איזה ציווי מהשי"ת כדי

מידה טובה אזי יקנא בו, ויאמר שהוא עובד
 הצורא יתצרך יותר, וזה נלמד מן הפסוק זה,
 כי כבר מבואר במדרש חכמינו ז"ל שבשעה
 שהלך אברהם לעקידה עם יצחק בנו, היה רעש
 גדול בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה,
 הללו אומרים ראו איך אדם גדול כזה, כמבואר
 במדרש (במדבר רבה ט"ו י"ד) שבסוף ימיו היה
 מולך על כל האומות, איך הוא מולך לשחוט
 את בנו יחידו בשביל אהבת הצורא יתצרך שמו,
 והללו אומרים ראו איך יצחק זה שהוא בן מלך
 ויש לו כל חינוגי העולם, ועמה הוא הולך
 לשחיטה כדי לעשות רצון הצורא יתצרך, אבל
 אברהם ויצחק כל אחד קילס את חבירו ואמר
 בלבו שאין עשייתו נחשב כלום, דהיינו יצחק
 אמר מה אני עושה דבר גדול, הלא ברגע אחד
 ישחוט אותי אבי וחנא נשמתי ולא יהיה לי עוד
 שום צער, אבל עיקר החידוש הוא על אבי,
 כמה צער יסבול ויתאבל על בנו ימים רבים,
 ועם כל זה אינו מונע עצמו מלעשות רצונו
 יתצרך, ואברהם אמר להיפוך מה אני עושה
 שלא יהיה לי רק מעט צער וגעגועים על בני
 יחידי עד שיסכה מלבי, אבל עיקר המעשה
 שעושה בני שהוא נותן לחתוך את בשרו, ומוסר
 את עצמו למיתה ועם כל זה אינו מונע את
 עצמו, ואלה הדברים נרמזים בפסוק הזה,
 ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי, רצונו
 לומר יצחק אמר שכל המנוה הזאת אינה
 נקראת רק על שם אבי שהוא העיקר, ויאמר
 הנני, רצונו לומר אבל אברהם אמר להיפוך,
 הנני בני רצונו לומר הלואי שאהיה על מדרגת
 בני שהוא העיקר.

צריך להטריח כל כך את ידך, כי עתה ידעתי
 כי ירא אלקים אתה כו' ולא חשבת כו', רצונו
 לומר כבר קיימת המנוה של והעלהו שם
 לעולה אשר מזה אני יודע כי ירא אלקים
 אתה, ולכן אין אתה צריך להטריח יותר לשלח
 את ידך ליקח את המאכלת, כי כבר קיימת
 את המנוה. L

*

ג) בפסוק ויאמר יצחק אל אברהם
 אביו ויאמר אבי ויאמר
 הנני בני כו' (בראשית כ"ב ז'), יש לדקדק הלא
 כבר אמרו חכמינו ז"ל (א"ח סי' קמ"ג ובפוסקים
 שם) כל ספר תורה שנמלא בו אות אחת חסר
 או יתיר הוא פסול, וכאן לכאורה כל הפסוק
 הוא מיותר, כי מה משמיענו בזה שאמר יצחק
 לאביו אבי, ומה שאמר אברהם לבנו בני.

וגראדה דהנה כבר ידוע שלכך נקראה
 תורתנו הקדושה בשם תורה, לפי
 שהיא מורה דרך הישר אשר ילך בו האדם,
 ואין לך שום אות שבחורה שלא יהא בו חיזה
 ענה טובה לעבודת הצורא יתצרך שמו, וגם
 מן פסוק זה נוכל ללמוד מדה טובה איך
 יתנהג האדם תמיד במידת הענוה והשפלות,
 כמו שכתוב (ירמ"י ט כג) אל יתהלל חכם בחכמתו
 כו', וזה מבואר כבר בכל ספרי יראים שאפילו
 יהיה אדם מושלם בכל המעלות טובות, ויהא
 בקי בכל התורה כולה, ידמה בעיניו כאלו לא
 החמיל כלל, כי מי לנו גדול ממשה רבינו ע"ה
 ועליו נאמר (במדבר י"ג ג) ומשה היה עניו מכל
 האדם כו'. אבל להיפוך אם רואה בחבירו חיזה

זהם
הוא
צריך
ח"ו
שים
שים
ואוי
שים
חזיה
כל
זרנו
נחת
זיכר
כו'
חזיה
קומו
אחר
רשלו
כי
אמר
זוהי,
בהיד
ויקח
בכת
זב"ה
אתה

קדושה ראשונה

- א -

פירכא לבר מדשמואל דלית ליה פירכא, והשתא דשמואל גמי אית ליה פירכא, דרבא גופיה מוקי האי קרא לדרשא אחריתי. עד כאן לשונם.

→ ונראה, כי צריכין להבין מה שקדמו ישראל עשיה לשמיעה, האיך עושין קודם ששומעין. אפס נראה לי, כי צריכין להבין על מאמר הגדה 'אלו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו', וצריכין להבין מה טובה היה בקרבנו לפני הר סיני בלתי קבלת התורה. ונראה, שאמרו חכמינו ז"ל (יומא כה, ב) קיים אברהם אבינו עליו השלום כל התורה אפילו ערובי תבשילין עד שלא נתנה, והנה צריכין להבין מאין ידע אברהם אבינו עליו השלום תורה עד שלא ניתנה. אפס הנה ידוע, כי הרמ"ח מצוות עשה כנגד הרמ"ח אברים הרוחניים, והשס"ה מצוות לא תעשה כנגד שס"ה גידים הרוחניים (מכות כג, ב; זוה"ק ח"א קע, ב), והמסתכל ברוחניות אברים שלו וברוחניות הגידין שלו הוא משיג הרמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה. וכמו שאברי הגוף צריכין למזון הגשמיות שלו ולדברים הגשמיים הצריכין לכל אבר ואבר, כן האברים הרוחניים צריכין לכל אבר ואבר למצוות שלו. וכשם שאברים הגשמיים אין צריך

7 ונבאר בתחילה מצות קריאת המגילה, וגם נבאר למה נקראת מגילה בשם מגילה, ומברכין על מקרא מגילה, ומה היא לשון מגילה, ובתוכם יבואר כמה עניינים נוראים.

ובתחילה נבאר מאמר בשבת, ויתורין קושית התוספות. וזה לשון הגמרא דשבת (פח, א): 'ויתיצבו בתחתית ההר' (שמות יט, יז), אמר רב אבדימי בר חמא מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלין התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם, עד כאן לשון הגמרא. וזהו לשון התוספות (ד"ה כפה): 'כפה עליהם ההר כגיגית', אף על פי שכבר הקדימו נעשה לגשמע, שמא היו חוזרים כשראו האש הגדולה, שיצאו נשמותיהם.

אמר רב אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא. אמר רבא אף על פי כן הדר קבלוה בימי אחשורוש, דכתיב (אסתר ט, כז) 'קימו וקיבלו היהודים', קימו מה שקיבלו כבר. זה לשון התוספות (ד"ה אמר רבא): תימא לר"י, דבמגילה (ו, א) גבי אסתר ברוח הקודש נאמרה, אמר רב יהודא אמר שמואל אי הואי התם הוה אמינא להו דידי עדיפא מדידהו, 'קימו וקיבלו היהודים' קימו למעלה מה שקיבלו למטה, ואמר רבא כולהו אית להו

הרה"ק רבי לוי יצחק מקארציטשוק שליט"א
 מזון ונסוץ א"י מיטל אורג האנז
 קמוצאוי מכון גרוג מן ארציטשוק

ללמוד אותם הגשמיות שלהם, כן כל אבר ואבר הרוחניים אין צריך ללמד אותם, כי מעצמם משיגים להמצוות שלהם. וגם כי האברים הרוחניים החיות שלהם הם בעצמם המצוות עשה, והש"ה גידין החיות שלהם בעצמם ש"ה לא תעשה, כי הרוחניות הוא דקות השכל ודקות המחשבה, והזדככות המחשבות הוא רק המצוות. נמצא מי שיש לו התפשטות הגשמיות כמעמד הר סיני, הוא מדובק באור השכל שלו במצוות עשה ובמצוות לא תעשה, כי האור השכל אינו רק לקיים מצוות עשה ולהזהר מלא תעשה, והפונה ממצוות עשה ומלא תעשה הוא נקרא 'כסיל' בפי ארון כל החכמים שלמה המלך עליו השלום, כי אור השכל אינו רק בקיום מצוות עשה ולא תעשה, והשכל בעצמו

אינו רק להזהר מלא תעשה ולקיים מצוות עשה. ולכן קודם שנתנה התורה הקדושה היו יכולים להשיג כל התורה רמ"ח מצוות עשה וש"ה לא תעשה. אפס מה שאנחנו אין משיגין התורה מעצמנו ומשכלנו, הוא מחמת החומריות אשר הוא מסך המבדיל להשיג אור הרוחניות, אמנם מי שיש לו התפשטות הגשמיות והתגברות הרוחניות, הוא יכול להשיג בעין שכלו מעצמו התורה. כי הרמ"ח אברים הרוחניים הם בעצמם מצוות עשה, וש"ה גידים בעצמם מצוות לא תעשה. ולכן אברהם אבינו ע"ה אשר נודרך החומר שלו, השיג מרמ"ח איבריו וש"ה גידיו שלו הרוחניות של כל התורה כולה עד שלא ניתנה.

ג. ע"י שערי קדושה למהר"י חלק א שער א: נודע אל בעלי מדע, כי גוף האדם אינו האדם עצמו מצד הגוף, כי זה נקרא 'בשר' האדם כו', נמצא האדם הוא הפנימיות, אבל הגוף הוא ענין לבוש אחד ותלבש בו נפש השכלית אשר היא האדם עצמו בעודו בעולם הזה, ואחר הפטירה יופש מעליו הלבוש הזה ויתלבש בלבוש זך ונקי רוחני כו'. וכמו שלבוש גוף האדם יעשהו האומן בתבנית איברי הגוף, כן עשה הוא יתברך את הגוף שהוא לבוש הנפש בתבנית דיוקן הנפש, ברמ"ח אברים ולהם ש"ה גידים המקשרים את האברים, ולהמשיך על ידם הדם והחיות מאבר אל אבר כדמיון צנורות. ואחר יצירת הגוף נפח בו נפש חיה כלולה מרמ"ח איברים ורוחנים וש"ה גידים, ויתלבשו תוך רמ"ח איברים וש"ה גידים של הגוף, ואז פועלים איברי הנפש פעולתן על ידי הכלים שהם איברי הגוף כגרון ביד החוצב בו כו'. ועל דרך זה ש"ה גידים ורוחנים של הנפש מתלבשין תוך ש"ה גידים שבגוף, וממשיכין מזון הגופני שהוא הדם אל רמ"ח איברי הגוף עם מזון הרוחני פנימי בתוכו לפרנס רמ"ח איברי הנפש כו'. ואמנם מזון הרוחני של הנפש הקדושה נמשך אליה על ידי קיום התורה הכלולה מתרי"ג מצות כדמיון תרי"ג אברי הנפש כו', וכל אבר מן רמ"ח איברים נזון ממצוה פרטית המתחסת לאותו אבר. וכאשר יחסר לאדם קיום איזו מצוה, גם האבר הפרטי המתחסת למצוה יחסר ממנו מזונו כו'. וכמו כן כאשר יקיים האדם ש"ה מצות לא תעשה בהמנעו מלעשותם כו', יש כח אל המזון הרוחני הנזכר בקיימו מצות עשה להמשך דרך צנורות שהם ש"ה גידים של הנפש להחיות הרמ"ח איברים שלה, וכאשר יעבור על איזה עבירה מהם או יחסר הצנור הפרטי ההוא המתחסת אל אותה העבירה על ידי הוזהמה של מזון הקליפה הנדבקת שם כו'. ולכן צריך האדם להפש בכל כחו לקיים כל תרי"ג מצות כו', ועל ידי כן נעשית נפשו כסא ומרכבה אל קדושתו יתברך, וזהו סוד 'האבות הן הן המרכבה'. ע"כ. ד. ע"י פרשת לך לך

וזה אשר יכ
הר סיני
הר סיני ו
כלומר שו
בהגבלות
ובפרישתן
היו דומין
ובקרבות י
היה וכרשי י
נודרך החו
שלא ניתנה
פסקו וזהמ
פסקו וזהמ
והכנתן למו
שפסקו זור
היא הרמ"
גידים הרוח
מצוות כי ד
לפני הר כ
דיינו, כלו
פסקה וזהו
שלא ניתנו
ע"ה, ולכן
דיינו. ועיי
השירים אי

ד"ה ומלכי
חבשילין עד
מגשמיות, ורא
שהוא כנגד ה
השאר מצות,
ממצוה. ע"כ.
לפני הר סיני
שם זכינו בהו
שם. וראה כי
יכולת להשהו
שאמרו רז"ל

וזה אשר יסד בעל הגדה 'אלו קרבנו לפני ה' סיני' כו', כי הנה נודע שבמעמד ה' סיני פסקה זוהמתן (שבת קמו, א), פלומר שבהכנת מתן תורה, דהיינו בהגבלות העם סביב (שמות יט, יב-ג), הפפרישתן שלשה ימים מנשותיהן אשר היו דומין למלאכים (שם פסוק טו) ה', ובקרבנות של נערי בני ישראל (שמות כד, ה-ו) וברש"י שם; חגיגה ו, א וברש"י ד"ה ישנה), וידרך החומר שלהם והשיגו התורה עד שלא ניתנה. ולכן אמרו 'במעמד הר סיני' פסקו זוהמתן, ולא אמרו 'במתן תורה' פסקו זוהמתן, שבמעמד הר סיני בעצמו והכנתן למתן תורה נפסקה זוהמתן. וכיון שפסקו זוהמתן השיגו התורה, שהתורה היא הרמ"ח איברים הרוחניים ושס"ה גידים הרוחניים, ונדבק האור השכל באור מצוות כי הוא הכל אחד. וזה 'אלו קרבנו לפני הר סיני' ולא נתן לנו את התורה היינו, כלומר כיון שקרבנו להר סיני אז פסקה זוהמתן והשיגו את התורה עד שלא ניתנה כמו שהשיג אברהם אבינו ע"ה, ולכן אפילו לא נתן לנו את התורה היינו. ועיין באלשיך הקדוש על שיר השירים אשר הוא כתב כדברים האלה.

והנה כאשר נפסקה זוהמתן והשיגו תורת אלהינו ברוחניות, אז מיד חפצם ורצונם היה לקבל את התורה, כי אז מחשבת האדם מאירה שתורת ה' אלהינו הוא חיינו ואורך ימינו. אמנם כאשר מחשבת אדם נתעבה ונתגשם אזי אינו מתאוה כל כך לתורת ה' וקשה עליו לקיימם.

→ וזה אשר אמרו חכמינו ז"ל שכפה עליהם ההר כגיגית אם תקבלו התורה מוטב, הגם שהקדימו נעשה לנשמע. אמנם בעת ההוא היו ישראל זכים וברורים וצלולים, והשרה עליהם השכינה, והיה להם התפשטות הגשמיות. אבל כשמחשבותם לא יהיה זכים וצלולים, אז לא יקבלו עליהם עול מלכות שמים. כי נודע כי אי אפשר להיות מחשבת האדם תמיד זכה ונקייה, כאשר כתב האר"י ז"ל שאי אפשר לעמוד בתפילה יותר מג' שעות. ומתורץ קושית תוספות למה כפה עליהם ההר הלא כבר הקדימו נעשה לנשמע, שהקדימו נעשה לנשמע שיקיימו בעת שמחשבתם יהיה צלולה ובהשראת שכינה עליהם ויהיו רואין בעין שכלם איך שכל אבר ואבר חיות שלה במצוה הקבועה בה,

ד"ה ומלכי צדק: והנה אמרו חכמינו ז"ל 'קיים אברהם אבינו כל התורה אפילו עירובי תבשילין עד שלא נתנה', וקרבנו אל השכל, איך ידע כל התורה, אך מחמת שאברהם אבינו הפריד את עצמו מגשמיות, וראה הרמ"ח אבריו שכל אבר חיותו ממצוה, וכל אבר ואבר יש לו מצוה שמחיה אותו, שהמצוה שהוא כנגד האבר הוא חיות האבר, ומכלעדי המצוה אין חיות לאבר, והשיג שחיות הראש הוא מתפילין, וכן השאר מצות, משום הכי השיג כל המצות עד שלא נתנה, כי ראה החיות של אבריו, שכל אבר יש לו חיות ממצוה. ע"כ. ה. עיי' במדב"ר טו, כד. ו. ראה שם פ"ג פסוק ו: והוא אצלי מאמר המגיד 'אלו קרבנו לפני הר סיני' ולא נתן לנו את התורה דיינו, כי מה בצע בקריבה בהעדר התורה, אך הוא כי על ידי ההקרבה שם זכינו בהעמדה ההוא לפסוק זוהמתנו. ע"כ. וכן כתבו האבודרהם והרשב"ץ בפירושם להגדה של פסח שם. וראה בית לוי כאן. ו. עיי' פרי עץ חיים שער התפילה פ"ז: כי המוחין עצמן כבר אמרנו שאין יכולת להשהות אותם יותר מג' שעות, ואפילו משה רבינו ע"ה לא היו ידיו פרושות רק ג' שעות כו', וזה שאמרו רז"ל שלא היו ידיו של משה פרושות יותר מג' שעות, כי אי אפשר לעשות כן יותר מג' שעות.

והאבר הרוחני היא המצוות. והשם יתברך כפה עליהם ההר כגיגית, שיקבלו התורה ויעשו מצוות הא-ל-אפילו כשיחזרו ישראל למחשבה עבה וגסה, ולא ישיגו את מתיקות התורה ורמ"ח אברים חיות שלהם ברמ"ח מצוות עשה, ואז לא יתאו לקיים התורה, כפה עליהם ההר כגיגית שאף על פי כן יקבלו את עול מלכותו עליהם ותורתו ומצוותיו, אפילו כשיהיו במחשבה גסה ולא ישיגו את מתיקת התורה הקדושה, כי טעמי התורה ומצוותיו אינם יכולין להשיג רק ברוחניות השכל וברוחניות העולמות, ובעביות השכל ובגשמיות העולמות טעמיה ופרושיה מכוסים. כל זה ביארנו בדרושי שבועות ובמתן תורה ט.

← ועוד גראה, והוא קרוב למה שביארנו. כי הנה יש עתים שונות. עת רצון, אשר השם יתברך מנהיג עולמו בחסדו הגדול, ומשנה הטבעיות ומשפיע טובו בהתגלות שלא כדרך הטבע לעמו בית ישראל אשר בהם מתפאר השם יתברך, והוא התגלות כבוד מלכותו עלינו. ויש הסתרת פנים חס ושלום, אשר העולם מתנהג בטבע. והנה בעת התגלות כבוד מלכותו על עמו בית ישראל אשר בהם מתפאר, ומנהיג עולמו לרומם קרן עמו בית ישראל שלא כדרך הטבע, ועושה עמנו ניסים ונפלאות, וניכר מלכותו לעין כל, אזי בודאי לב כל בני אדם יתלהב לעבוד את ה' אלהינו הבורא ברוך הוא,

כי רואין כבוד הדר מלכותו, וראוי לעבוד את הבורא ברוך הוא כי הוא רב ושליט. אמנם כאשר מלכותו מכוסה והעולם מתנהג על פי הטבע, אזי אין הלבבות מתלהבין לעבודתו.

והנה במדבר ראו הדור הניסים והנפלאות והבאר והמן וענני הכבוד, אזי התלהבו לעבוד את מלך רב ושליט, וענו ואמרו (שמות כא, ז) 'כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע'. וכפה עליהם הר כגיגית, שאפילו בעת שהעולם יתנהג על פי הטבע, ויפסקו הג' מתנות הבאר ומן וענני הכבוד, 'ויאכלו מעבור הארץ', אזי יאמינו שכל הטבעיות וכל המאורעות מקטן ועד גדול הכל ממנו יתברך שמו, ומלכותו בכל משלה, וצריכין לקיים את התורה אפילו כאשר מלכותו בהסתור פנים. ועל זה כאשר יתנהגו העולם על פי הטבע כפה עליהם ההר כגיגית ואמר אם תקבלו התורה מוטב, ולדורות שידע האל ברוך הוא שיתנהג העולם על פי הטבע אז כפה עליהם ההר כגיגית. ויתורץ קושית התוספות למה כפה עליהם ההר כגיגית כיון שכבר הקדימו נעשה לנשמע, ולפי דברינו יתכן שהוא לדורות שיתנהגו העולם והמזון על פי הטבע, שידע האדם שאין שום דבר קטון או גדול זולתו יתברך שמו.

וגמצא יתורץ קושית התוספות על פי שני אופנים. אופן אחד הוא, שהוא לדורות אפילו כשיתעבה ויתגשם מוחין והמחשבות. ואופן השני, לדורות אפילו

ע"כ. ח. עי' ס' בן פורת יוסף פ' וישב שכתב כעין ביאור זה בשם הבעש"ט (הובא גם בס' בעל שם טוב עה"ח פ' יתרו את ז ובהערה שם). ט. עי' דרושים לפורים ד"ה ונבאר הא דאמרינן. וראה ליקוטים ד"ה איתא במדרש בשעה שעלה, באריכות נפלאה. י. ע"פ לשון הכתוב יהושע ה, יא.

שיתנהגו העולם ויעשה מצוות הב' הכל אחד, שזה ב' בספר יצירה (פ"ה)

העתה נבאר על מה שהק' הדרר קיבלו בי וקבלו, ובמגילה האסתר ברוח הק' היא בהא תליא. ההש"י (שבת פח, ז) הדרר קיבלוה בי הנס, למה היה זד חביב עליהם מבי לישראל, והלא בי יוסף ועשר מכוז ונראה, ויתבאר כ ראשונה, במסכת מגילה (יא) האי פתחא, ראו נ אלהינו (תהלים צח, א) את ישועת

ואי ראה לעיל אות א ה' בנוסח; שם ד"ה ה' שם ד"ה כתוב זא ה' שיעתו. ורא פ' שני בחינות נמצאי בשבירת ושידוד כל ב ה' ב' ב' שמוזל ה מ' המזל כו', או בנס שכל אלה הם נסים ל ה' שיהיה הנס נגלו מ' ל' ב' טבע ה'

בעולם שנה נפש, וכשעמו בית ישראל עובדים את הבורא הכל ברוך הוא בשכל גבוה אזי מלכותו נתגלה בעולם ועושה עמנו ניסים ונפלאות עד אין מספר. L

שיתנהגו העולם בטבעיות יקבלו התורה היעשה מצוות הבורא יתברך שמו. והוא הכל אחד, שזה בעולם, וזה בנפש, כידוע פספר יצירה (פ"ה מתני' ז) שהכל נברא

- ב -

ואסתר. וגם כאן קשה, למה בימי מרדכי ואסתר ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלהינו, והלא היה ניסים יותר מימי מרדכי ואסתר, כגון קריעת ים סוף ויציאת מצרים, ושמש וירח דום בימי יהושע, שמקרא מלא נאמר על הקמת שמש וירח וזרעו יהיה מלא הגוים' (בראשית מט, יט; ע"ז כה, א).

אמנם נראה, כי כבר ביארנו בדרושי חנוכה (הקדושה החמישית), כי יש שני מיני ניסים. א' ניסים נגלים, וא' ניסים נסתרים. נסים נגלים, הוא קריעת ים סוף ויציאת מצרים אשר נגלה לעין כל ניסים ונפלאות שנשתנה הטבעים. ויש נסים נסתרים, כמו בימי מרדכי ואסתר שלא היה שינוי הטבעים, רק הנס היה בתוך הטבעים ב'. ואמר אדמו"ר הגאון בוצינא קדישא מ"ו דוב בעריש זצ"ל, שלכן

יעתה נבאר על קושית התוספות השניה, מה שהקשו דלמדו חכמינו ז"ל ההדר קיבלו בימי אחשורוש מ'קימו וקבלו, ובמגילה למדו מ'קימו וקבלו' דאסתר ברוח הקודש נאמרה יא. והנראה דהא בהא תליא. ההנה צריכין להבין, דרש"י (שבת פח, א ד"ה מאהבת הנס) פירש ההדר קיבלוה בימי אחשורוש 'מאהבת הנס', למה היה זה הנס של מרדכי ואסתר חביב עליהם מכל הניסים שנעשו להם לישראל, והלא ביציאת מצרים ראו קריעת ים סוף ועשר מכות וכל הניסים והנפלאות. ונראה, ויתבאר כמה מאמרים, וזה יצא ראשונה, שאמרו חכמינו ז"ל במסכת מגילה (יא, א): רבי יוחנן פתח לה האי פתחא, ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלהינו' (תהלים צח, ג), אימתי ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלהינו, בימי מרדכי

יא. ראה לעיל אות א ד"ה אמר רב אחא. יב. עי' קדושה לחנוכה הקדושה החמישית; דרושים לחנוכה ד"ה בנוסח; שם ד"ה הטעם; פרשת וישב ד"ה ובגפן שלשה שריגים; פרשת בשלח ד"ה עוד יבואר ויושע ה'; שם ד"ה כתוב זאת; פרשת תרומה ד"ה וראה ועשה; פרשת אמור ד"ה וספרתם לכם; ליקוטים ד"ה הודיע ה' ישועתו. וראה באר מים חיים פ' שלח ד"ה אם חפץ בנו: אמנם הנה כבר כתבנו בכמה מקומות, כי שני בחינות נמצאים במה שהקב"ה מפליא נסיו לעמו ישראל כו', האחד כאשר הקב"ה מפליא פלאות בשבירת ושידוד כל בחינת טבע העולם ומכניע כל מערכת השמים וכוכביהם נגדם, כמו בפקידת אברהם ושרה בכנים שמול השמים הראה להיות אברהם עקר לעולם לא יראה זרע ח"ו והקב"ה הגביהו למעלה מן המזל כו', או בנסי יציאת מצרים וקריעת ים סוף והורדת המן והשליו ארבעים שנה לשש אלף רגלי, שכל אלה הם נסים למעלה מטבע העולם כו'. והשנית, הוא כשח"ו אין ישראל זוכים לבחינה המופלאה הלזו שיהיה הנס נגלה ונראה לעין כל כי הוא האל העושה פלא, או כביכול הקב"ה מפליא נסיו עמהם מלושב בדרך טבע העולם, כמו בנס חנוכה כשעמד עליהם מלכות הרשעה וכו', אף שהקב"ה מסר גבורים

יבור
ליט.
נולם
יבות
יאות
אזי
וענו
צשה
פילו
סקו
בוד,
שכל
נדול
בכל
פילו
זה
כפה
קבלו
ברוך
כפה
שית
יגית
ולפי
נהגו
אדם
ולתו
שני
זהוא
וחין
פילו
ע"ה
זרש

למ[ד]ה^ה הנריכות לו להקטנות אפילו צעת הגלות כנ"ל. וזה טעם הספירה לתקן כל מדה כשלימותו בכל צחינתו, ויהיו נספרים ונתקנים כל המדות והמוחין בשלימות, ואחר כך כשנתקן הכל באים לצחינה גבוה מהמוחין, ונקרא כמרו^מ שהוא אין סוף לגלותו, והוא צחינה כשהאלים בא לציטול מציאות בערך רצוא ושוב (יחזקאל א, יד) [מא].

וזה כוונת הפסוק, שצבועות אין כתיב יום חדש, ורק ציום הצורים (במדבר כח, טו). כי צלמת צחינת שבעות הוא למעלה מגדר זמן, כי בהתיקון הזמן שבעה שבעות באים לצחינה גבוה מהזמן, והוא רק מקור מהזמן, כי ידוע^מ שהזמן מקרי, כי אין לו שורש קיים, כי מה שהיה אין ומה שיהיה איננו,

והוא צגדר הצטרפות תנועות, והמקור ממנו רק צחינת הוצאה מאין ליש, ונקרא רק ציבור הזמן כדבר המצבכר, כמו כן ראשית הזמן הוא מצבכר ליוצא לפועל, והוא אינו ממשות רק צגדר שהתנועה שאחריו הוא ציבור אליו. ולכן נקרא וציום הצורים צהקריצכס מנחה חדשה לדי צצבועותיכס, היינו שתקצבו צחינת ימי הספירה מ"ט לשרשו שנקרא צכורים, ואז תהיה צצחינת רצוא ושוב כנ"ל.

וזה והקרבנת מנחה חדשה לדי (ויקרא כג, טו) שתהיה המנוחה מהימים הנמנים, דככל יום בא מצחינת תנועה, וכאשר יצאו לשורשם^ה יכללו צשרשם שער הנו"ן, שמסם התחדשותם לנצח, שממקום שצאו שצים ללכת בהתחדשות.

פרשת בהעלותך

במדד"ש (במד"ר טו, ט) [בהעלותך את הנרות]^ה (במדבר ט, ג) אמרו ישראל (תהלים מג, ג) שלח אורך ואמתך המה ינחוני גדול אורו של הקב"ה, החמה והלבנה מאירים לעולם, ומדיכן הם מאירים מויקוקי אור של מעלן הן חושפין שנאמר (מנקה ג, יא) לאור חציך יהלכו לנוגה ברק חניתך, גדול האור שלמעלן שלא נתן ממנו לבל הבריות אלא אחד במאה שנאמר (דניאל ג, כג) ידע מה בחשוכא, לפיכך עשיתי חמה ולבנה שיאירו לפניך שנאמר (בראשית א, יז) ויתן אותם אלקים ברקיע השמים להאיר, עכ"ל.

ונראה לי לכוונת המדרש הוא דקשה ליה מאי לשון בהעלותך, ומה לשון העללה, וכבר תירצו צרש"י ומפרשים שהיה צריך להעלות הלהב עד יעלה מאליה, וכמה פירושים נאמרו בזה.

→ והנה צדרך הרמז י"ל להנה ידוע דגוף המנורה קרוי צכללותה מנורה, ופני המנורה יכונה מה שהוא עיקרי ומשמישי, שזה שם המושאל צכל מקום לחוכן הדבר ושורשה מכונה צשם פנים^מ וכמ"ש (סנהדרין גג:) מראה פנים צהלכה, וכיוצא בזה. והנה נרות המה כליהן המקבלים השמן להאיר, ועיקר פני

מ. פצ"ח שער חג השבועות פ"א. מא. ע"י פי יחרו (צא). ובהערה ל"ב. מב. מו"נ ח"א פצ"ג הקדמה ג'. א. מו"נ ח"א פכ"א ופל"ז.

האין רגי ח"י - האוהרעטא - צציי
אצ"ק צאנס

המנוחה הוא מה שמאירה, וכמו כן ידוענו שיש צאדם כלים המקבלים כח החושים של שמייעה וראיה וריח ושאריו כחות הרוחניים, אך האצרים, המה הכלים המקבלים, המה חומרים נגד חוש הרוחני הנשוא עליהם, והתורה הקדושה נותה עלינו להתקדש אצרינו ולזככם שהמה יאירו בגדר רוחני.

וזהו נותה לנו התורה הקדושה צבית קדשנו ותפארתנו שהוא מרומנו נגד כללות ישראל ואצריהם כמצואר צעקידה (פ' תרומה סוף שער מ"ט) (וצשמונה פרקים להרמב"ם) [וצאגרת הרמב"ם] ו"ל"ו וצחקוניס (בהקדמה י.א.). ונותה לנו התורה הקדושה שאהרן הכהן צעבודתו הקדושה יראה שיאירו שצעת הנרות, הכלים, אל מול פני המנוחה, שמהכלים יתעורר כח לנשמת האצרים. וזהו אמר אחר כך הכתוב וזה מעשה המנוחה, היינו העיקר שיהיה הכל מקשה ואחת, וכל ענינו יהיה צעבודת השם יתברך ולא לשום פניה אחרת.

וזה אמר צמדרש, בהעלותך את הנרות, דהנה עקבו של אדם הראשון מכהה גלגל חמה (ויק"ר כ, ז) וידוע דהעקב הוא אחד מאצרי האדם, ואם כן כשהעקב מכהה גלגל חמה, על כרחך איך צהחמה אור על כל פנים לא יותר מאחד ממאה שבאדם, ולזה אמרו ישראל רצונו של עולם אורך וגו' ינחוני, ואמר המדרש גדול אור שלמעלה, שהחמה ולבנה חוטפים רק מקצת מאור של מעלה. והדר מפרש שהרי לא ניתן לצריות רק אחד ממאה, ומחמת חטא האדם אינו יכול לקבל רק מה שנתן הקב"ה, וצרא לחמה ולבנה שיאירו, אבל אם ישראל יהיו עובדי השם יחזרו לכבודם הראשון ויהיה אורם כשל מעלה, כמצואר צגמרא פסחים (ת. למה נדיקים דומים ויגו', וגם החמה ולבנה יתעלה

ועל פי זה נצוא לדברי המדרש, דהנה כתיב (צמדבר י, לה) ויהי צנסוע הארון וגו', וי"ל צהצנת המקרא דהנה הארון הוא כנגד הלצ שבאדם (תיק"ו בהקדמה י.ג.) וצחוכו לוחות הצרית, הכונה שצלב יהיה חקוק האהבה והיראה צצרית לד' אלקינו. והנה הלצ הוא צמאור חוך האצרים אם אינם הולכים אחר השכל שצלב, ורק האצרים מתגברים להלוך אחר התאוות צלא לצ, הלצ צחוך המאור וכמצואר צתיקוני וזה"ק כמה פעמים (מ"י כה ע. ומ"י סט קה.) וכשיש להלצ התגברות השכלי על האצרים צהתחזקות הלצ צמות צשכל להנהיג האצרים אחריו, אזי נקרא נסיעה, וכמו

והנה שם הצרית נקרא קמ"ה כידוע צהרמ"ו ז"ל צאגרותיו (סימן כד) וי. לזה אמר זה השם, שיקום, והיינו ש"מה" הוא מאה כמ"ש צגמרא (מנחות מג:) אל תקרי מה אלא מאה וי"ו וצצירוף הוא קמ"ה, כי קומת אדם הראשון היה מאה כידוע (צ"צ עה.) ו"אדם" צגימ' (מאה) [מ"ה] (וה"ק ח"א רנה.). והנה צנסוע הארון יוקם קומת אדם צשלימות, וכן נמי המנוחה היא נגד מה שמאיר מהמנוח אור השכל לצאת מחשכת הגוף.

וזה אמר צמדרש, בהעלותך את הנרות, דהנה עקבו של אדם הראשון מכהה גלגל חמה (ויק"ר כ, ז) וידוע דהעקב הוא אחד מאצרי האדם, ואם כן כשהעקב מכהה גלגל חמה, על כרחך איך צהחמה אור על כל פנים לא יותר מאחד ממאה שבאדם, ולזה אמרו ישראל רצונו של עולם אורך וגו' ינחוני, ואמר המדרש גדול אור שלמעלה, שהחמה ולבנה חוטפים רק מקצת מאור של מעלה. והדר מפרש שהרי לא ניתן לצריות רק אחד ממאה, ומחמת חטא האדם אינו יכול לקבל רק מה שנתן הקב"ה, וצרא לחמה ולבנה שיאירו, אבל אם ישראל יהיו עובדי השם יחזרו לכבודם הראשון ויהיה אורם כשל מעלה, כמצואר צגמרא פסחים (ת. למה נדיקים דומים ויגו', וגם החמה ולבנה יתעלה

ב. ע"י ע"ה שער ב' פ"י. ג. ע"י פ' תרומה (ק:) הערה י"א. ד. וז"ל: שם מ"ה בנקודת חול"ם גימ' הק"ם, שהוא שם קדוש מע"ב שמות, והוא השם י"ו של אותם השמות וכו', וסימנך והקמותי את בריתי אתו (בראשית יו, יט). ה. עיי"ש ברש"י מה ה', ותוס' ד"ה שואל. ו. בפני השכינה כנר בפני האבוקה. ועיי"ש ברש"י ד"ה קרינים.

אורם כמאמר הלצנה וגו', אך ה
בפסוק שלא לך
(סוטה לד:)
רצונו ע"ה צזה, כ
צזה. וגם מה מו
התורה הקדושה ה
מו
אולם יצואר על ו
ד' לצבי ו
ד"ה א"י מה ה' שב
אפשר להיות ציתו
צטל צמציאות ואינו
וגדר יראה יש ט
כוונת הפסוק (דברי
היינו שמהיה צצחיו
ליראה לא
אך צאמת אמרו
ענוה) וי יראה
יראה, כי צאמת
צמציאות מחמת ג
יותר יודע שעדי
ההתגלות כבודו, כ
(שמות לג, כ) וכמצו
פנ"ט) שמה שידוע
שלילות כציכול ונמ

א. ע"י פ' במדבר (קסח)
בענוה, יעו"ש. ג. ע"ו
זקן יצחק בד"ה כלל הדו

מסורת המדרש
 כי יהיה בכסלך ה' יל"ש משלי חקלה. ראה ב"ד שם.

בְּעִיר וְגו' בְּרוּךְ טָנָאךְ וְגו' בְּרוּךְ אַתָּה בְּבֹאֲךָ וְגו' (שם שם).
 (ב) 'וּבָאוּ עֲלֶיךָ כָּל הַבְּרָכוֹת הָאֵלֶּה וְגו'' רַבִּי נֵתָן אֹמֵר
 'יְבָרְכֶךָ בְּנִכְסֶיךָ וְיִשְׁמְרֶךָ בְּגוֹפְךָ רַבִּי יִצְחָק אֹמֵר וְהָלוֹא
 אִם מְבֻרָכִים הֵם שְׂמוּרִים וְאִם שְׂמוּרִים הֵמָּה מְבֻרָכִים וּמָה
 תִּלְמוּד לֹאמַר 'וְיִשְׁמְרֶךָ מִיֵּצֵר הָרַע שְׁלֵא יוֹצִיאֲךָ מִן הָעוֹלָם
 וְכֵן הוּא אֹמֵר (משלי ג, כו) 'כִּי ה' יִהְיֶה בְּכִסְלֶךָ וְשָׁמַר
 רַגְלֶךָ מִלְּכָד'.

דָּבָר אַחֵר 'וְיִשְׁמְרֶךָ שְׁלֵא יִשְׁלְטוּ אַחֵרִים עֲלֶיךָ וְכֵן
 הוּא אֹמֵר (תהלים קכא, ו) 'יוֹמָם הַשֶּׁמֶשׁ לֹא יַכְפֶּה וְגו'' (שם
 שם, ד"ה) 'הַנֶּה לֹא יָנוּם וְגו' ה' שְׁמְרֶךָ וְגו'' (שם שם, ז"ח)
 'ה' יִשְׁמְרֶךָ מִכָּל רָע וְגו' ה' יִשְׁמַר צֵאתְךָ וְגו''.

ואכלת את כל העמים אשר ה' אלהיך נותן לך", "ברוך אתה בעיר, וברוך אתה בשדה, ברוך פרי בטן
 ופרי אדמתך ופרי בהמתך, שגו אלפיך ועשתרות צאנך, ברוך טנאך ומשאתך, ברוך אתה כבואך
 וברוך אתה בצאתך", והוא אומר בתחילת דבריו שם: "ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגוך, כי
 תשמע בקול ה' אלהיך", כאומר "אימתי" יבאו כל הברכות האלה והשיגוך? כי תשמע בקול ה' אלהיך
 — בכרכת כהנים זו, הרי זהו "יברכך ה' וישמרך" שבכרכת כהנים. ואילו — רבי נתן אומר:
 "יברכך ה'" — זה אמור — בנכסין — האמורים בפרשת ברכות האמורה, ואילו —
 "וישמרך" — זה אמור — בגופך — האמור בפרשת ברכות האמורה, ואילו — רבי יצחק
 אומר: והלוא אם מבורכים — הנכסים הרי — הם שמורים, ואם — הם — שמורים —
 הרי — המה מבורכים, והרי ודאי שאין לומר שגם "יברכך" וגם "וישמרך" אמורים שניהם בנכסים,
 והרי הכתוב מדבר בנכסים, ומה תלמוד לומר: "וישמרך" — אחרי שכבר אמר "יברכך"?
 "וישמרך" — מיצר הרע, וזה אמור לגבי ריבוי נכסים, שלא יוציאך מן העולם — ריבוי
 הנכסים, שלא תבוא בהם לידי עבירה, וכן הוא אומר: "כי ה' יהיה בכסלך, ושמר רגלך
 מלכד", ופשוטו של מקרא: "בכסלך" — במבטחך והגנתך (עיי"ש במפרשים), ודרוש: "בכסלך" —
 "בכיס לך" (יל"ש משלי תתקל"ה), כי ה' יהיה אתך בעושרך וישמור רגליך מלהלכד בדבר עבירה.

דבר אחר: "וישמרך" — ברכה זו באה אחרי "יברכך", אחרי ברכת העושר, וישמרך ה'
 שלא ישלטו אחרים עליך, שמתוך עושרך אתה זקוק לפקידים רבים ושומרים רבים והם עצמם
 מתקנאים בך ומשתלטים עליך ועל עושרך ואין לאל ידיך (עי' ב"ר ע"ח, טו.), וכן פגעים שאין בידי עשיר
 להשמר מהם, ומה לו בכל עשרו אם ה' לא ישמרנו לא יועיל לו עשרו ולא יהנה ממנו, וכן הוא
 אומר: "יומם השמש לא יכבה וירח בלילה", ולזאת לא יועיל לו כל עשרו, ולכן הוא אומר שם:
 "הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל, ה' שומרך, ה' צילך, על יד ימינך", ואומר שם: "ה' ישמרך
 מכל רע ישמר את נפשך, ה' ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם" (ועי' ע"י).

מסורת המדרש
יאר ה' יתן לך מן
מאור השכינה ספרי
כאן מא. יל"ש כאן חשי.
ישעיה חן.

ו. יאר ה' פניו אליך
וכו' דאה ספרי שם.
תחומא כאן י' תני' ית.
יל"ש כאן ישעיה שם.
ד"א יאר זה מאור
תורה דאה להלן יד. י
ובנ"ש.

דְּבַר אַחַר 'וַיִּשְׁמְרֶךָ' יִשְׁמַר רַגְלֶךָ מִן גִּיהֲנוֹם וְכֵן הוּא
אוֹמֵר (שם ב. ט) 'רַגְלֵי חֲסִידוֹ יִשְׁמַר וְרַשְׁעִים בַּחֲשֵׁךְ יִדְמֹו'.

הָרִי הֵם מְבֻרָכִים וְשְׂמוֹרִים וּמִנֵּין שְׂאֵף שְׂכִינָה בֵּינֵיהֶם
תִּלְמוּד לֹמֵר (במדבר שם, כה) 'יָאֵר ה' פָּנָיו וְגו' 'יָאֵר ה'
וְגו' יִתֵּן לָךְ מִן מְאוֹר הַשְּׂכִינָה שְׁנֹאֲמַר (ישעיה ס. א) 'קוֹמִי
אוֹרִי וְגו' וְאוֹמֵר (תהלים לו. י) 'בְּאוֹרֶךָ נִרְאָה אוֹר' (שם קיח,
כו) 'אַל ה' וַיָּאֵר לָנו'.

ו. 'יָאֵר ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ' יִתֵּן לָךְ מְאוֹר עֵינַיִם. דְּבַר אַחַר
'יָאֵר ה' וְגו' שְׂיִפִּיט בְּךָ בְּפָנִים מְאִירוֹת וְלֹא בְּפָנִים
זְעוּמוֹת.

← דְּבַר אַחַר 'יָאֵר' זֶה מְאוֹר תּוֹרָה שְׂיִאִיר עֵינֶיךָ וְלִבְךָ

דבר אחר: "וישמרך" — אחרי "יברכך" לומר כי ה' — ישמור רגליך — כמותך —
מן גיהנום, ואז תהיה הברכה בשלימות, וכן הוא אומר — בתפילת חנה והודאתה לה: "רגלי
חסידינו ישמור, ורשעים בחשך ידמו", ותרוממו שם: "וגוית עבדוהי צדיקיא יטר מגיהנום, ורשיעיא
בגיהנום בחשוכא יתדנון" — "וגוית עבדיו הצדיקים ישמור מגיהנום, והרשעים בגיהנום בחושך ידונו".

"יברכך ה' וישמרך" — הרי הם מבורכים ושמורים, כאמור, ומנין שאף שכינה —
שכינת כבוד ה' — ביניהם — בברכה אלהית למעלה מהטבע (ע"י)? תלמוד לומר — מלמדנו
הכתוב מיד אחריו: "יאר ה' פניו אליך", ומשמעות: "יאר ה' פניו אליך" — יתן לך מן מאור
השכינה, שנאמר — לכנסת ישראל, על עת הגאולה: "קומי אורי כי בא אורך, וכבוד ה' עליך זרח
... ועליך זרח ה' וכבודו עליך יראה", ואומר — עוד כתוב לאמר: "כי עמך מקור חיים באורך נראה
אור", נראה אור באור שכינת כבוד ה', וכן: "אל ה' ויאר לנו" — ישראל מודים לה' שהאיר להם
באורו, זו השראת שכינת כבודו בתוכנו.

ו. "יאר ה' פניו אליך" — ממאור פני ה' יגיע אליך, אשר — יתן — ה' — לך מאור
עינים — שהוא בא מתוך שמחת הלב, והוא משמח את הלב, כמו שכתוב (משלי טו, ל): "מאור עינים
ישמח לב", והוא מאור עינים להבין בתורה (ע"י כאן, ורש"י במשלי שם), וכמו שכתוב (ש"י יד, כט):
"ראו כי אורו עיני כי טעמתי מעט דבש זה" — שסעד הלב מאיר את העינים, זו שמחת לב שמאירה את
העינים. דבר אחר: "יאר ה' פניו אליך" — יאיר את פניו אליך — שיביט בך בפנים מאירות
— של הטבה, ולא בפנים זעומות — של הרעה, ח"ו.

דבר אחר: "יאר יאר ה' פניו אליך", "יאר" — זה מאור תורה, שיאיר — ה' — עיניך

מסורת המדרש
ושכינה ביניהם עין
לעיל סוכי ה. ד"א
ויחנך יתן בכס דעת
וכו' יליש כאן תשי.

בתורה ויתן לך בני תורה כמה דתימא (משלי ו, כג) 'פי נר
מצוה ותורה אור'.

דבר אחר 'יאר ה' פניו יעמיד מן פהנים שמאירים
את המזבח כמה דתימא (מלאכי א, י) 'ולא תאירו מזבחי
חנם' ואומר (ויקרא ו, ה) 'והאש על המזבח תוקד בו לא
תכבה'.

(במדבר שם, כה) 'ויחנך הרי הם מבורכים ושמורים
ושכינה ביניהם ומנין אף חנוני בדעת בבינה תלמוד לומר
'ויחנך כמה דמצלינן אתה חונן לאדם דעת ומלמד
לאנוש בינה'.

דבר אחר 'ויחנך' יתן בכס דעת שתהיו חוננים זה
את זה ומרחמים זה את זה כענין שנאמר (דברים יג, יח)
'ונתן לך רחמים וגו'.

ולכן בתורה — לראות ולהבין אותה, ויתן לך — "בנים" (תנחו כאן, י) — בני תורה, ש"אור"
זה תורה — כמה דתימא — כמאמר הכתוב: "כי נר מצוה ותורה אור", והרי "יאר" בתורה.

דבר אחר: "יאר ה' פניו אליך" — "יאר" — יעמיד מן פהנים שמאירים — באש
תמיד — את המזבח, ויהיו כהנים יראים את ה' שלא ימאס ה' בהם, כמה דתימא — כמאמר
הכתוב על הכהנים שאינם רצויים לה': "ולא תאירו מזבחי חנם, אין לי חפץ בכס, אמר ה' צבאות,
ומנחה לא ארצה מכס", ומכלל לאו אתה שומע הן, שחפץ ה' בכהנים המאירים את המזבח באש (רו"ו).
ואתה שומע מפסוק זה שאש המזבח נקראת הארת מאור, ומצוה שתדלק על המזבח גם כלילה, שהאש
מאירה, ואומר — הכתוב בתורה: "והאש על המזבח תוקד בו לא תכבה ... אש תמיד תוקד על
המזבח לא תכבה", ונאמר שם למעלה מכן: "כל הלילה עד הבוקר, ואש המזבח תוקד בו".

"ויחונך", הרי הם מבורכים — שנאמר: "יברכך ה'", ושמורים — שנאמר: "וישמרך",
ושכינה ביניהם — שנאמר: "יאר ה' פניו אליך", שנתפרש לעיל "יתן לך מאור השכינה", ומנין —
שהם — אף חנוני בדעת בבינה? תלמוד לומר: "ויחונך" — שתהא חנון בדעת ובבינה,
כמה דמצלינן — כמו שאנו מתפללים: "אתה חונן לאדם דעת ומלמד לאנוש בינה", בלשון
"חונן" אנו מתפללים על דעת ובינה, הרי כי "ויחונך" הוא שתהא חנון בדעת ובבינה.

דבר אחר: "ויחנך" — יתן בכס דעת — כאמור, למה — שתהיו חוננים זה את זה,
ומרחמים זה את זה, שהחנינה והרחמנות אחת הן, כמו שכתוב (שמות לג, יט): "וחנתי את אשר
אחון, ורחמתי את אשר ארחם", וכשתהיו מרחמים זה את זה תעוררו על כולם רחמי ה', כענין
שנאמר: "למען ישוב ה' מחרון אפו ונתן לך רחמים ורחמך", כשיש לך רחמים גם הוא מרחמך.

דבר אחר
(בראשית לג ה) ה'
(שם מג, כט) אל'
דתימא (תהלים סז
סלה'. דבר אחר
(ישעיה ל, יט) ח'

דבר אחר
אצלך. דבר אחר
(זכריה יב, י) ו'שפ'

דבר אחר
שאתה הולך כמ'

דבר אחר: "ויח"
מי שכניו אינם הגונים
אשר חנן אלהים או
יעקב, שהוא לא נולד
שהוא לא חנון מאת ד
בני", לכלול אותו בו

דבר אחר: "ויח"
יחננו ויברכנו יאר נ

דבר אחר: "ויח"
פקשותיך יתן לך גס-ג'
ענך", ה' ישמע קול

דבר אחר: "ויח"
יחנה ה' אצלך —

דבר אחר: "ויח"
כמה דתימא — ב'
וכתוב בדבר ה' (יואל
חלומות יחלומון, בחוריק
כי "שפיכת רוח" זו ז

דבר אחר: "ויח"
— בכל עת ובכל זמ

אזכרה את ידו, בעל כרחו, ולזה נאמר לו אל תשלח ידך אל הנער, שלא תכופ את ידך, כי צאמת אל תעש לו מאומה, וצדון אין ה'ד רוצה לשחוט, עכ"ד הקדושים.

והנה מודעת זאת כי בשעת מתן תורה הגיעו כל בני ישראל למדריגה עליונה הלזו, וכמו שכתב בקדושת לוי (קדושה ראשונה דפורים) לפרש דברי בעל הבגדה, אילו קרצנו לפני ה' סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו, ולכאורה מה טובה יש צה לקרצנו לפני ה' סיני מבלי קבלת התורה, אמנם נודע (שבת קמו.) שצמטמד ה' סיני פסקה זוהמתן, ומזכרו רמ"ח איצריהם ושם"ה גדיהם והשיגו כל התורה עד שלא ניתנה כמו אצותינו הקדושים, וזהו הכוונה אילו קרצנו לפני ה' סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו, כי מאחר שפסקה זוהמתן ממילא היו משיגים את התורה עד שלא ניתנה, והיו רעים מאליהם לקיים מצוות ה', עכ"ד.

ובדרך זה כתב ק"ז זללה"ה בדברי חיים (פ' בהעלותך) לרמז צנוין המנורה, דהנה נרות המנורה המה הכלים המקבלים השמן להאיר, ועיקר פני המנורה הוא מה שמאירה, וכמו כן יש באדם כלים המקבלים החושים של שמיטה ורחיב ושאר כחות הרוחניים, אך האצרים המה חומרים נגד חוש הרוחני הנשוא עליהם, ועליו לקדש אצרינו ולזככם שהמה יאירו צגדר רוחני, ולזה צותה לנו התורה הקדושה שאהרן הכהן צעבודתו הקדושה יראה שיאירו שצעת הנרות, אלו הכלים, אל מול פני המנורה, שהוא נשמת האצרים, ולזה אמר וזה מעשה המנורה מקשה זהב, שהעיקר שיהיה הכל מקשה אחת, וכל עניויו צכל אצריו יהיה רק צעבודת השם יתצרך, עכ"ד.

וע"ז פי זה יש להוסיף ולומר כי צצרכת כהנים צרכו הכהנים הקדושים את בני ישראל שיצו להגיע למדריגה זו, דהנה צרכת יצרכך ה'

חלילה, מכל מקום תהא צכוחם של הכהנים לצטל גזירתו של הקצ"ה, ויכנים הקצ"ה עמהם צצחינה לדיק גוזר והקצ"ה מקיים.

ולזה דרש המדרש, מביכן זכו ישראל לצרכת כהנים, היינו מביכן זכו לכח זה שיש צצרכת כהנים לצטל גזירותיו של הקצ"ה, על זה צה כמשיצ ממתן תורה, כי בשעת מתן תורה נתן הקצ"ה כח זה למשה רבינו ולכל הלדיקים שחבא צכוחם לצטל מעל בני ישראל כל מיני גזירות רעות ולצרכם צצרכת המשולשת צתורה, והקצ"ה צצכול יכנים עמהם ויקיים דצריהם להשפיע כל עוצ לצית ישראל.

*

וידבר ה' אל משה לאמר, דצר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תצרכו את בני ישראל אמור להם. חיתא צמדרש (צ"ר פמ"ג ס"ח) מביכן זכו ישראל לצרכת כהנים, רצי יהודה אמר מאצרכם, שנאמר (צרחשית עו ה) כה יהיה זרעך, רצן אמרי ממתן תורה שנאמר (שמות יע ג) כה תצרכו את בני ישראל. ולריך ציאור מה ענין צרכת כהנים לאצרכם אצינו ומתן תורה.

וי"ץ צהקדם דצרי הרה"ק הרצי ר' מנחם מענדל מרימונצ זי"ע דצרי מנחם (פ' וירא) על הכחצ וישלח אצרכם את ידו ויקח את המאכלת לשחוט את צנו, ולכאורה אומרו וישלח אצרכם את ידו מיותר, דיספיק לומר ויקח אצרכם את המאכלת, אמנם ציאור הדצר, כי אצרכם אצינו קידש וזיכך רמ"ח אצריו ושם"ה גידיו עד שהיו משיגים מעטמם את מצוות ה', והיו רעים מאליהם לדצר מצוה, ועתה צכהקידה לא רצה ה'ד לשחוט את יצחק, כי צאמת לא היה מצוה, ולא נאמר לו שחטבו אלה העלהו, רק לאשר שהוא היה סוצר שהוא מצוה סוכרה לשלוח את ידו צכפיה, וזהו וישלח

הרה"ק ל' משה צ"ל צ"ח

אמירה זו למה, ומדוע באמת לא יעלה הכהן לדוכן לברך את העם אף עלי קריאה.

וביאר ח"ז זללה"ה צייטענע לב צפרשה זו על פי מה שכתב העקרים (מאמר ד' פי"ט) צענין צרכה כהנים וצרכה לדיקים, שהם אמלעיים לחול על ידם שפע הצרכה אל המחצרכים, וזכו ענין סמיכה יד על ראש המחצרך כדוגמת לינור להמשיך השפע, עיי"ש. והנה כתיב (שמות כ כא) בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וצרכתיך, ופירש התרגום בכל אתר די אשרי שכינתי לתמן אשלח צרכתי לך ואצרכיך. וידוע מה דכתיב (ישעיה נז טו) אשכון את דכא ושפל רוח, וכתיב (משלי טו ה) תועבת ה' כל גבה לב. ומענה חס יחשוב הכהן צעלמו שהוא כלי ולינור להשפיע שפע צרכה על ידו, אין לך גאות יותר מזה ואינו ראוי להשראת שכינה, ושזו אין מקום לצרכה לחול, לזאת הנה מחכמת החוכמה שהחזן יקרא לכהנים לצרכם, וכאילו הוא הנבחר מאת כל קהל ישראל להסמיך את הכהנים לברך את ישראל, ולא מידם של כהנים היחה זאת, אבל בלא קריאה חס עולה מעלמו נראה כאילו סובר בדעתו שהוא ראוי לברך, והוא ענין גאות המסלק השכינה, ואף יהיה ציבתו לברך, עכ"ד.

וזוהו ציחור דצרי המדרש, מהיכן זכו ישראל לצרכה כהנים, פי' באיזה כח זכו הכהנים להיות כלי ולינור להמשיך שפע צרכה מן השמים לכל בני ישראל, רצי יהודה אמר מאצרכם, כי אצרכם אצינו הנה שלם צמדת הענוה, וכאומרו (צראשית יח כז) ואנכי עפר ואפר, וצכה מדת הענוה זכה להשראת השכינה, ומשם זכה להיות כלי ולינור להשפיע צרכה משמי מעל לכל באי עולם, ככתוב (צראשית יב צ) והיה צרכה, ופרש"י הצרכות נחונות צידך, מעכשיו אתה הצרך את אשר תחפז. וצכן מכוחו של אותו זקן נשרש מדה זו בצניו אחריו להתנהג בענוה

וישמך הוא צרכה לאיצרים הגשמיים, כמו שדרשו חז"ל צמדרש (צמ"ר פי"א ס"ה) יצרכך ה' צנכסים וישמך צגופך. ולעומת זה צרכה יאר ה' פניו אליך הוא צרכה לאיצרים הרוחניים, כמו שדרשו (צמ"ר פי"א ס"ז) יאר ה' פניו אליך, שיחיר עיניך ולבך צחורה. ועל זה גמר אומר וישם לך שלום, היינו שיחיה שלום צין איצרי האדם, דכן איצרים הגשמיים והן חושים הרוחניים יחדיו יהיו תמים לעבודת הש"ת, וכולם יתקדשו ויזדככו מקשה אחת לרון חורח לעשות רצון קונם וחפז צורם.

וזוה שדרש המדרש, מהיכן זכו ישראל לצרכה כהנים, פי' מהיכן זכו לצרכה זו שזכו לקדש ולצרך רמ"ח איצריהם ושם"ה גידיהם עד שיחיו רעים מחליהם לעשות רצון קונם, רצי יהודה אמר מאצרכם, כי באצרכם אצינו מלינו מדריגה זו שקדש את כל איצרינו לעבודת ה', ומשם נמשך כח זה לצניו אחריו, רצון אמרי ממתן חורה, כי צשעת מתן חורה זכו כל בני ישראל להשיג מדריגה נשגבה זו, וצשעה שנתקדשו לפני ה' סיני פסקה זוהמתן ונתקדשו צקדושה עליונה עד שכל איצריהם השיגו מעלמם את כל מלכות ה', ומשם נשפע צחינה זו לדורות עולם, שיוכלו ישראל לקדש את איצריהם הרוחניים והגשמיים צקדושה של מעלה.

L

*

ב או יאמר צציחור המדרש, מהיכן זכו ישראל לצרכה כהנים, רצי יהודה אמר מאצרכם, שנאמר כה יהיה זרעך.

ונראה דכנה כתב העור (או"ח סימן קצ"ח) כל כהן שאינו נושא את כפיו עובר בשלשה עשה, כה חצרכו, אמור להם, ושמו את שמי, והוא שיחיה צצית הכנסת כשהחזן קורא כהנים, דכתיב אמור להם ומתרגמינן כד יימרון להן, אבל חס אינו שם אינו עובר. וראוי להבין

אֶדְבֵּי יִשְׁקֵנִי מִנְשִׁיקוֹת פִּיהוּ פִּיטוּבִים דְּדִידְךָ בְּאֵמַר שְׁלֹמֶה וְבִיאָה

בְּרִיךְ שְׁמִיָּה דִּי דִּיתָב לָן אוֹרִיתָא עַל יְדוּהֵי דְמֹשֶׁה סְפָרָא רַבָּא, פְּתִיבָא עַל תְּרִין לוחֵי אֲכַנְיָא, וְשִׁיתָא סְדְרֵי

שפתי חכמים

קודש קודשים אלא על שירי שלמה דוקא, שנאמר עליו ויהי שירו חמשה ואלף (מ"א ה יב). והו"ו כאלו אמר שכל שירי שלמה קודש ושיר השירים קודש קודשים. וזה הורה במשל למלך, המלך הוא משל למלך מלכי המלכים הקב"ה, שנתן רוח לשלמה עבדו לברד ולסלות האוכל, הוא השיר הזה מכל השירים, ולכן סיים בדבריו בנמשל כך כל הכתובים קודש, דהיינו כל השירים שעשה שלמה נקראים כתובים כשאר ספרי שלמה: ב דקשיא ליה מנשיקות פיהו הוא מיותר לגמרי. לכן פירש מנשיקות פיהו כמו מאז, כלומר כאילו אמר שתהיינה הנשיקות המורגלות אצלו מאז. ואחר כך קשה מה הפרש יש בין אותן נשיקות לשאר נשיקות, לזה כתב לפי שיש מקומות וכו', אך אני מתאוה להיות נוהג עמי כמנהג הראשון פה אל פה: ג והמפרשים פירשו שהכריח רש"י מצד שלא אמר ישק לי רק

(ג) ישקני מנשיקות פיהו. זה השיר אומרת צפיה בגלותה ובאלמנותה, מי ימן וישקני המלך שלמה מנשיקות פיהו כמו מאז ב. לפי שיש מקומות שנושקין על גב היד ועל הכתף, אך אני מתאוה ושוקקת להיומו נוהג עמי כמנהג הראשון כמתן אל לנה, פה אל פה ג: כי טובים. לי דודין מכל

רש"י

דהיינו כל השירים שעשה שלמה נקראים כתובים כשאר ספרי שלמה: ב דקשיא ליה מנשיקות פיהו הוא מיותר לגמרי. לכן פירש מנשיקות פיהו כמו מאז, כלומר כאילו אמר שתהיינה הנשיקות המורגלות אצלו מאז. ואחר כך קשה מה הפרש יש בין אותן נשיקות לשאר נשיקות, לזה כתב לפי שיש מקומות וכו', אך אני מתאוה להיות נוהג עמי כמנהג הראשון פה אל פה: ג והמפרשים פירשו שהכריח רש"י מצד שלא אמר ישק לי רק

מצודת דוד

ואחו כמשל מן האהבה הנמרצת וחזקה שבין החושק וחשוקתו, אשר למאד יתרבה געגועה בהפרדס זו מזו, ויצפו עת בוא דבוק התמיד. (ועם כי שאין הנמשל דומה אל המשל בכל חלקי פרטי הענינים, אין בכך כלום. כי כן המה דרכי המשל שיש בו דברים נוספים ליפותו להיות מקובל על הלב לרדת חדרי בטן): (ב) ישקני. עתה החל לספור מהפלגת הגעגועין שהיה אחר הפרד החשוק מאת חשוקתו והלך לו, ומה הנעשה באותן הימים. (ועם כי לא פורש במקרא שנפרד החשוק ממנה ועובה, אף לא פורש מי הוא המדבר כל דבר מהדברים. הנה כן המה דרכי צחות מליצת השירים המעולים אשר יקצרו ויסתמו הדברים, אולם הם מוכיחים על עצמם מי הוא המדבר ומי הוא המשיב, ומה היה הסיבה לכל הדברים הנאמרים. ובוה הדרך הולכת וטובכת גם המגלה הזאת עד תומה). ואמר בזה כאילו החשוקה המו מעיה גם תשתוקק אליו, ואומרת אל לבה מי יתן וישקני עוד החשוק ההוא, מעין הנשיקות החביבות אשר נשקני בפני בימי קדם. (ועם כי אמרה מנשיקות, הוסיפה לומר פיהו לחוספת ביאור, כי כן דרך הנשים המזכירות אהבת נעורים מבררות אמריהן במלות נוספות לפי גודל הגעגועין, וזה יחשב להן לצחות מליצה): (א) כי טובים דודין

מצודת ציון

(ב) דודיך. ענין אהבה חזיבה. כמו נרוה דודים (משלי י:ט):

אבן עזרא

(ב) הפעם הראשונה. כל נשיקה שהיא בלא למ"ד היא בפה כמו וישקהו (בראשית ג ד). ועם הלמ"ד ביד או בכתף או בלחי על פי מנהג המדינות, כמו וישקה לי (בראשית כו כו), וישק לו (שם כו כז), וכן וישק יעקב לרחל (שם כט יא). דודיך. אהוביך יותר ישמחו מהיין. והגאון אמר כי הוא הריר שהוא תחת הלשון, והביא ראייה מהפסוק לכה נרוה דודים עד הבוקר:

ספורנו

ז"ל כל שלמה האמור בשיר השירים קודש חרץ מהנה מטתו שלשלמה. הנה בפסוק הלז היתה הכונה על השירים שחיבר שלמה המלך על המלך הקדוש שהשלוש שלו. כמו שפירשו הם ז"ל, כי אמנם מציאות הנמצאים יהיה בשלום בלתי מנגד, וההפסד יהיה בהתנגדות הפכו, ומאזו הממציא כל נמצא יהיה השלום, וההפסד יהיה בהסתיר פניו ממנו, כאמרו תסתיר פניך יבהלון וגו'. ובכן קצת הקדמונים בהגידם התחלות המציאות אמרו שהם השלום והריב, ובכן התחיל המחבר כמגיד דברי עדת ה' ותפלתה לאל יתברך באמרה: בן ישקני מנשיקות פיהו. כלומר ישקני המלך שהשלום שלו מנשיקות פיהו, כדרך הנושק את הנושק בדבוק האהבה, על דרך יאר ה' פניו אליך, על היפך והסתרת פניו. ודבר על המלך בלשון נסתר כענין ירא פרעה ויפקד: כי טובים דודיך מיין. וראוי שתפנה מדת טובך לי. כי טובים דודיך מיין, כי אמנם דודיך שהם

ראשון לציון

שהמלכה התחילה לומר ישקני מנשיקות פיהו: ונראה לפרש והוא על דרך אומרם ז"ל כי השיר

החשבר השכנים לומר כי והיחקה מלכו, ועמד בן או קוהם גדושיהו והלך אצל לכו עם המלכה, והלך אצל עם המלך, עמד וחיבר שיר על המלכה, וממה שבלב ו דע ממה שבלבם זה על זו שיר השירים, פירוש שיר הע א האומר ה' על כנסת ה האומרת על דודה. ואומר ה אשו. האומר הוא והנאמר האמורים. וטעם שהתחיל ל כל בזה יגיד רוב חיבתה עד עד שהובעת בפה נשיקות בדבר קדשם ז"ל באתנו לעלילא. והוא סוד מיין נוק וזהו דוקא בתחילת התענו שנתעוררה אהבתם צריך לה אליה, כמה שאמר בזהוה הק לית שבחא אלא ליה. עוד שהקדים שבח המלכה למלך המלכה היא אומרת שבחו המלך הוא אומר שבח ה השירים להתחיל בשבח המ לומר דברי המלכה כנסת כשיר זה כל מה שעבר ביני כל העולם, והתחיל (כ) ישקני מנשיקות פיהו לדקדק מהו תוכיות ישקני וכו'. ועוד מה הם וחת מיין. ולמה חזר לשנוה היא כונתו באומר שמיין ג (ב) ישקני וגו'. א"ר עזריה: ס של משה ושל אהרן ושל מו כל הצדיקים יוצאת בנשיקה, ה פיהו. אם עסקת בדברי תורה שהכל מנשקין לך ע מנשיקות פיהו. תניא, רבי עשרת הדברות מפי משה שמע יהוה לך אלהים אחרים מפי כתיב ישקני מנשיקות פיהו. (שם) כל טובים דודיך. תניא, דבר זה לזה, קדושים זה לזה, כמו גאלנו (שם) אמר ליה ר' יהו אולי האין אתה קורא, כי טוב דודיך. אמר ליה כי טובים דוד

מִיּוֹן: ג לְרִיחַ שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים שָׁמֶן וְתַלְמוּדָא בְּגָרְסָא, וְהוּא מִתְמַלֵּל עֵינָן אִפִּין בְּאִפִּין, כְּנֹבֵר דְּנִשְׁיָק לְחֻבְרִיהָ, מִן סְגִיאוֹת חֲבֵתָא דְחָבִיב לָן יְתִיר מְשַׁבְּעִין עִמָּמִיא: ג לָקַל גִּיסְךָ וּגְבוּרְתְךָ דְעֵבֶרְתָּא לְעִמָּא בֵּית יִשְׂרָאֵל זְעוּ פֶל עִמָּמִיא דִּי שְׁמַעוּ יָת שְׁמַעוּ גְבוּרְתְךָ וְאַתְוֹתְךָ מְבִיא, וְשָׁמֶךָ קְדִישָׁא אֲשַׁתְּמַע בְּכָל אֶרְעָא, דְהוּא בְּחִיר מְמַשֵּׁחַ רְבוּתָא דְהוּא מִתְרַבֵּי עַל רִישֵׁי מַלְכֵין וְכַהֲנָיו, וְכַגֵּן כֵּן רְחִימוּ צְדִיקֵיא לְמַהְךָ בְּתַר אֹרַח טוֹבְךָ, כְּדִיל דְיִחְסְנוּן עֲלֵמָא הַרְדִּין וְעֲלֵמָא דְאַתִּי:

שפתי חכמים

ישקני כמו שפירש ראב"ע ז"ל, כי כל נשיקה שאינה פה אל פה באה עם למ"ד, כמו וישק יעקב לרחל (בראשית כט יא), גשה ושקה לי וגו' (שם כו) ורבים. על כן אמר ישקני לרמוז שתהיה הנשיקה בפיו: ד דקשיא ליה מאחד שרצה להפליג, הוה ליה למימר מכל תענוגי העולם. לכן פירש מכל משחה יין ומכל וכו'. ואחר כך קשיא ליה ואיך נכלל שמחה ועונג ביין. לכן פירש ולשון עברי הוא להיות וכו': ה דקשיא ליה עתה בא לשבחו במעלות עצמותיו, ומהו המעלה ששמניו טובים. לכן פירש שם טוב וכו': ו דקשיא ליה מהו לריח שמניך, הוה ליה למימר שמניך טובים. לכן פירש שהריחו בהם אפסי ארץ וכו': ז דקשיא ליה תורק למה לי, הוה ליה למימר שמן שמך. לכן פירש נקרא שמך להיות וכו': ח דקשיא ליה לשון רבים. לכן פירש יתרו ורחב: ט דקשיא ליה מהו הפירוש של עלמות לפי פשוטו ולפי הדוגמא. לכן פירש בתולות לפי שהדיבור וכו':

פומחה ומריק שמנה לכלי אחר ריחו נודף: על כן עלמות אהבוך. נא יתרו לקול השמועה ותגיייר, אף רחצ הזונה אמרה כי שמענו את אשר הודיע וגו' ה, ועל ידי כן כי ה' אלהיכם הוא אלהים בשמים וגו' (יהושע ז י): עלמות. בתולות. לפי שהדבור דימהו לנחור שהזנמו מתצננת, ולפי הדוגמא, העלמות הן האומות:

מצודת ציון

ג לריח. בעבור ריח. כמו פתח פיך לאילם (שם לא ט): תורק. ענין הולה ושפכה. וכן על הארץ יריקו (קטלם יא ג): עלמות. נערות. כמו והיה העלמה (נחשית כד מג):

מצודת דוד

מיון. מרוב אהבתה לו הוחק בנפשה כאילו עומד למולה. ואילו תאמר הנה אתאווה אל הנשיקות האלה, כי הדודים שהראית לי מאז היו טובים ממשתה היין, ולכן אחמוד אליהם. והגמשל הוא לומר הנה כנסת ישראל בהיותה בגולה וזכרת אהבת ה' שהראה לה בעת הוציאה ממצרים, ועת עמידתה מול הר סיני לקבל התורה, והשראת השכינה שהיתה עליה מאז, ולבה תתאוה וכן תחל פניו להופיע עוד עליה שכינתו, לבאר לה סוד טעמי התורה ומסתרי צפונותיה: (ג) לריח שמניך טובים. בעבור ריח השמנים הטובים שאחה סך בשרך מהם, ועל כי תתמיד להריק בכל עת את השמן על בשרך, עד כי נקרא כינוי שמך שמן תורק, לפי מרבית הריקת השמן, בעבור כל אלה אהבו אותך כל הגערות כולן. והגמשל הוא לומר בעבור גדול הנסים ומרביתם אשר הפלאת מאז, נתפרסם שמך אף בין האומות:

רש"י

מסתה יין ומכל עונג ומסתה ה. ולשון עברי הוא להיות כל סעודה עונג ומסתה נקראת על שם היין, כענין שנאמר אל בית מסתה היין (אסתר ז ט), צעיר לא ישמו יין (ישעיה כד ט), והיה כנור ונבל תוף ותליל ויין משמיהם (ישעיה ה יב), והו צלאור משמעו. ונאמר דוגמא שלו, על שם שנתן להם תורתו ודבר עמהם פנים אל פנים, ואותם דודים עודם ערבים עליהם מכל שעשוע, ומוצטטים מאמו להופיע עוד עליהם לנצל להם סוד טעמיה ומסתה כפונותיה, ומחלים פניו לקיים דברו, והו ישקני מנשיקות פיהו: (ג) לריח שמניך טובים. שם טוב נקרא על שם שמן טוב ה: לריח שמניך טובים. שהריחו בהם אפסי ארץ ו אשר שמעו שמעך הטוב בעשותך נוראות נמארים: שמן תורק. נקרא שמך, להיות נאמר עליך אמה שמן אשר תורק תמיד, להיות ריח ערב שלך יונא למרחוק, שכן דרך שמן ערב בכל עת שהוא צלוחית חמומה אין ריחו נודף, פומחה ומריק שמנה לכלי אחר ריחו נודף: על כן עלמות אהבוך. נא יתרו לקול השמועה ותגיייר, אף רחצ הזונה אמרה כי שמענו את אשר הודיע וגו' ה, ועל ידי כן כי ה' אלהיכם הוא אלהים בשמים וגו' (יהושע ז י): עלמות. בתולות. לפי שהדבור דימהו לנחור שהזנמו מתצננת, ולפי הדוגמא, העלמות הן האומות:

התורה והמצוה אשר כתבת לחביבים אצלי יותר מן האדם, מצד מה שהוא נאור הוא פוגם בפתע, ובהכיר אותך בהכרח, גדולה מכל ראויה לנשיקה הנזכרת יור אמנם גם שהיו אנשים שא שמניך טובים השופעים ל וזכרון שמך היה אצלם ב שמנים ממוחיים, שהם הו אותו הטובות הזמניות ש

וחשב שהוא שמן זית: ועודך, ואל תתמה בעב

בתוך חותם נאסר מד ישראלית גיתנה בתוך עצמה מבלי חותם של: ופרסמה הכתוב כמאמו

קשמח את הלב, כמו שג דברי תורה משמחין את משמח לב. ה"א דודיך: ד"א דודיך אלו הקרבנות אלו ישראל, מיון, י עש טבעים, אלו שבעים אמו הקב"ה יותר מן (ג) לריח שמניך טובים. מאי דכתיב לריח שמני דומה לצלוחית של פליטו ריחה נודף, ולא עוד אלא לך שנאמר על כן עלמור עוד אלא שמלאך המות: בנה על מות, ולא עוד הזה ועולם הבא שנאמר

לריח שמניך טובים. ר כל השירים שאמרו לפני שמן תורק שמך, כארם המצות שעשו לפניך הא תורק שמך, רמ"ח מצות כ"י תנחום, כ"ך חייא אן שמן מלכות, ורבנן אמו ותורה שב לריח שמניך טובים. ר אמר ליה הקב"ה לאברהם טובים יש לך, טלטל עצ ה"א הוא דכתיב לך לך לגוהגדול, על כן עלמות

דעתיה דרבי יוחנן דאמר בסיני נאמרה יוציא לנו נשיקות מתוך פיהו הלא הוא דכתיב 'ישקני מנשיקות פיהו'.

מסורת המדרש
ב. אר"י מלאך היה מוציא הדיבור וכו' ל"ש כאן התקפא. ראה זוהר ח"ב קמו. כך וכך דינים יש בו וכו' ספרי האזינו שיג. ע"ע להלן פ"ה (יא) ב.

← **דב.** דבר אחר 'ישקני מנשיקות פיהו' אמר רבי יוחנן מלאך הנה מוציא הדיבור מלפני הקדוש ברוך הוא על כל דבור ודיבור ומתזירו על כל אחד ואחד מישראל ואומר לו מקבל אתה עליך את הדיבור הזה כך וכך דינין יש בו כך וכך ענשין יש בו כך וכך גזרות יש בו וכך מצות וכך קלים וחמורים יש בו כך וכך מתן שכר יש בו והנה אומר לו ישראל הן וחוזר ואומר לו מקבל את אלהותו של

ובמאמר פיו. וכן — על דעתיה דרבי יוחנן, דאמר: בסיני נאמרה — שירת 'ישקני' זו, מפי ישראל, וכדברי רבי יודא ברבי סימון שאמר כן למעלה, ורבי יוחנן דרשו ממשמעות הפסוק הזה בעצמו, הרי כך אמרו אז ישראל לפני הקב"ה: 'ישקני מנשיקות פיהו' — יוציא לנו נשיקות מתוך פיהו — עוד, ידבר עמנו פנים אל פנים ויגדיל: תורה ויאדירו וירבה לנו תורה ומצוות, הלא הוא דכתיב — זהו שאמר הכתוב: 'ישקני מנשיקות פיהו', כל אומר ואומר לפי דעתו (הרז"ח), מי אמר והיכן נאמר.

ב. דבר אחר: 'ישקני מנשיקות פיהו' כי טובים דודיך מיני, ועל דרך שאמר רבי יוחנן למעלה (בסימן הקודם), שבסיני בעת שדיבר ה' אל ישראל את עשרת הדברות, אמרו ישראל שירת פסוק זה (עיי"ש), כן עוד — אמר רבי יוחנן: מלאך היה מוציא הדיבור מלפני הקב"ה, בשליחות מיוחדת — על כל דיבור ודיבור — מהדברות שדיבר ה', ומתזירו על כל אחד ואחד מישראל — מוליכו וסובכו מזה אל זה אל כל אחד מהם, ואומר לו: האם — מקבל אתה עליך את הדיבור הזה, כך וכך דינין — פרטי דינים ודברים — יש בו (עיי' ספרי האזינו, שיי"ג), וכן — כך וכך עונשין יש בו, עונש למי שעובר במזיד ובהתראת עדים, בבית דין של מטה, עונש למי שלא הועד והותרה, ועונש בדין שמים, עונש לעובר בשוגג, עונש בדין של מטה ועונש בדין שמים, וכן — כך וכך גזירות יש בו — שאמורים חכמי הדורות לגזור בו גזירות מדבריהם כגדר לעיקר האזהרה שלא לבוא להכשל בה ולעבור עליה (יפ"ק), או שידרשו ויוסיפו בו אזהרות ואיסורים בדרשה מן הכתוב בה במידת גזירה-שוה (רד"ל ורשי"ש), וכך מצות וכך קלים וחמורים יש בו, שבכל דיבור ודיבור מעשרת הדברות תלויות כמה וכמה מן המצוות אשר כתובות בתורה, עד שכל תרי"ג המצוות תלויות ורמוזות בעשרתן (יפ"ק), יש אשר ישמעו בו במשמעות ויש אשר ידרשו במידת קל-וחומר, כך וכך מתן-שכר יש בו — למקיים אותו בקום ועשה ולנמנע מלעבור על איסורו בשב ואל תעשה, והיה אומר לו ישראל — למלאך: הן, וחוזר — המלאך — ואומר לו: האם — מקבל את אלהותו של הקב"ה — כעיקר וטעם לקבלת וקיום דיבור זה? שהגם שאמרו כל ישראל בראש "נעשה ונשמע" ובקבלת הדבור הראשון "אנכי ה' אלהיך" קבלו עליהם את אלהותו של הקב"ה, מכל מקום חזר ושאל כל אחד מהם על כל דיבור ודיבור, כל מצוה ומצוה האם קבלו

מסורת המדרש
לאדוקלאין בן הדימה
ראה להלן פסוק (יא)
וכביאורנו כאן.

הקדוש ברוך הוא והוא אומר לו הן והן מיד היה נושקו
על פיו הָדָא הוּא דְכְתִיב (דברים ה' ה') 'אֵתָהּ הִרְאֵתָ לְדַעְתָּ'
על ידי שליח וְרַבִּינָן אָמְרִין הַדְּבֹר עֲצָמוּ הִנֵּה מְחֹזֵר עַל
כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל וְאֹמֵר לוֹ מְקַבְּלֵנִי אֵת עֲלִיךָ כֶּף
וְכֶף מִצּוֹת יֵשׁ בִּי כֶּף וְכֶף דִּינִין יֵשׁ בִּי כֶּף וְכֶף עֲנֻשִׁין יֵשׁ בִּי
כֶּף וְכֶף גְּזֵרוֹת יֵשׁ בִּי כֶּף וְכֶף מִצּוֹת יֵשׁ בִּי כֶּף וְכֶף קִלְיָן
וְחִמּוּרִין יֵשׁ בִּי כֶּף וְכֶף מִתֵּן שְׂכָר יֵשׁ בִּי וְהוּא אֹמֵר הֵן
וְהֵן מִיַּד הַדְּבֹר נוֹשְׁקוֹ עַל פִּי לְאֲדֹקוּלָּאִין בֶּן הַדִּימָה
וְלִמְדוֹ הַתּוֹרָה הָדָא הוּא דְכְתִיב (שם שם, ט) 'פֶּן תִּשְׁכַּח אֵת
הַדְּבָרִים אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ דְּבָרִים שְׂרָאוּ עֵינֶיךָ אִיךָ הִנֵּה
הַדְּבֹר מְדַבֵּר עִמָּךְ. L

לקיים מתוך קבלת עול מלכות שמים (יפ"ק), והוא אומר לו: "הן" ו"הן", על כל שאלה ושאלה, והמלאך — מיד היה נושקו על פיו — למסור ולהשיק ולהדביק הדיבור מפה לפה (ועיי בהערות), ועל ידי מלאך, אמצעי, באה כל דיבור בנשיקה, הדא הוא דכתיב — זהו שאמר הכתוב בדברי משה אל ישראל בסוף הארבעים שנה על מעמד הר-סיני והדברות האלה: "אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלהים אין עוד מלבדו, מן השמים השמיעך את קולו ... ועל הארץ הראך את אשו הגדולה ודבריו שמעת מתוך האש", לא נאמר "ראית" אלא "הראת" — על ידי שליח, הוא המלאך, וזהו שנאמר כאן: "ישקני מנשיקות פיהו", ולא נאמר "מנשיקותיו" אלא "מנשיקות פיהו", ה"פה" — המלאך המולך ומביא את הדיבור מפי ה' המדבר אתם פנים אל פנים (יפ"ק, עיי"ש).

ורבנין אמרינן: הדיבור עצמו — משהיה יוצא מפי הקב"ה לישראל — היה מחזור על כל אחד ואחד מישראל ואומר לו: האם — מקבלני את עליך, כך וכך מצוות יש בי, שכל תרי"ג המצוות כלולות בעשרת הדברות, כמה וכמה מצוות בכל דיבור ודיבור, וכן — כך וכך דינין יש בי, כך וכך עונשין יש בי, כך וכך גזירות יש בי — כגדר וסג' לי, כך וכך מצוות — ציוויים — יש בי — בעצמי, מלבד המצוות האחרות מן התרי"ג הכלולות בי (ועיי בעיי"ש), כך וכך קלין וחמורין יש בי, דברים המשתמעים בי במידת קל וחומר, וכן — כך וכך מתן שכר יש בי — למקיימיני, והוא — והאיש מישראל — אומר — לדיבור: "הן" ו"הן", על כל שאלה ושאלה, והיה — מיד הדיבור נושקו על פיו — להדבק מפי ה' אל פיו, לְאֲדֹקוּלָּאִין בֶּן הַדִּימָה — לתלמיד המקשיב וכן המשמעת (ועייין הערות), ולימדו התורה — הכלולה ורמוזה בכל מצוותיה ופרטיה בעשרת הדברות האלה, ולא על ידי מלאך אמצעי, אלא הדיבור בעצמו בא ודבק בנשיקה, הדא הוא דכתיב — בדברי משה אל ישראל בסוף הארבעים שנה על מעמד הר-סיני והדברות האלה: "רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ... יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב", "דברים שראו עיניך" — איך היה הדיבור — עצמו — מדבר עמך, והרי "הראת" — על ידי דיבור ה' בכבודו, וזהו: "ישקני מנשיקות פיהו" — דיבור פי ה' בעצמו היה נושקו ונדבק אליו, פנים אל פנים (יפ"ק).

דבר אחר ע'
ישראל מפי הק'
טעמון דרבנין א'
אתה עמנו ונשמ'
שאין מקדם ומ'
עמנו ונשמעה'
עזריה ורבי יהו'
תפיסו שטתיה ז'
משה' כל התור'
בגימטריא תורה

דבר אחר: "פן"
שהוא אומר במקראות ז'
בלבד (רז"י), וכלומר, ז'
ישראל מפי הקב"ה
שמעו מפי משה, וכאש
להלן (סו), שאת כל ע'
יהושע בן לוי אמר:
כולן, בפרשת מתן תור'
אל משה דבר אתה ע'
ומעחה, מה עבד לה'
את סדר המקראות האי
ומאוחר בתורה" —
שאחר כל הדברות אמר
המוקדם ואומר, שישראל
אלא לאחר שנים ו'
כאמור, הרי כי אחרי ה'
הראשונים, "אנכי" ו"ל':
משה:

רבי עזריה ורבי
שיטתיה — תפסו זה
מא, ועיי"ש ברד"ל, ראיו
— מצוותיה, — ש'
בגימטריא "תור"ה"

כי לכן נרמז בפרשת מתן תורה (שמות יט ו) וחתם תהיו לי ממלכת כהנים, ללמדו שהקדים הקצ"ה את הרפואה קודם המכה, ונתן להם עבודה כהנים לצטל הקללה והפורענות העתידה לצא עליהם אם לא יעמדו בנסיון של חטא העגל.

וזוה שדרש המדרש, מהיכן זכו ישראל לצרכת כהנים רבנן אמרי ממתן תורה, כי בשעת מתן תורה כאשר ראה הקצ"ה שנתאוו ישראל לשור שבמרכבה ועתידין לעשות את העגל, מאז הקדים את הרפואה קודם המכה ונתן להם צרכת כהנים כדי לצטל את הפורענות העתידה לצא עליהם אם יכשלו בצאתו החטא, ולהפכו לעושה ולצרכת.

*

→ ד עוד יש לפרש המדרש, מהיכן זכו ישראל לצרכת כהנים, רבנן אמרי ממתן תורה, שנאמר כה תאמר לבית יעקב.

והנראה שבנקדים להצבון מפני מה נאמרה צרכת כהנים בלשון יחיד יצרכך ה' וישמרך וגו', והרי איפסקא הילכתא (אורת חיים ריש סימן קכ"ח) דאין צרכת כהנים צפוחה מעשרה, ואם כן היה מן הראוי לומר לציבור בלשון רבים יצרככם ה'.

אמנם ציחור הענין כי זרכי עמך ישראל מרובים וכולם עיניהם נשואות אל חציהם שבשמים להשפיע להם צרכת וישועה בצני חיי ומזוני, אבל אינו דומה בקשת אחד לחצירו, כי יש מי שנתצרך בצנים וצבנות והולאותיו מרובות לזוכם ולכלכלם, ויש מי שבניו הגיעו לפרקן ולריך להשיאן אשה, ויש מי שמתבקש רפואה וישועה, וצכן מן ההכרח שחצא השפעת צרכת לכל אחד ואחד צפרעיות למלא משאלות לבו לעושה, ולא הרי ההשפעה ששפעת לאחד

להם שזכרם אף על פי שאינם עושים רק חלק קטן מן העבודה והרי הם כמסייע שאין צו ממש, רבנן אמרי ממתן תורה שנאמר כה תאמר לבית יעקב, וצפרשת מתן תורה חזין דאף שלא היה צכוחם של צני ישראל להתקרב לעבודת הש"ת רק צעזר אלהי ממעל, מכל מקום גבר עלינו חסדו להחשיב כאילו נעשה כל העבודה על ידינו, ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו כאילו עשהו בעלמו.

*

ג עוד לאלוה מילין לפרש המדרש, מהיכן זכו ישראל לצרכת כהנים, רבנן אמרי ממתן תורה, שנאמר כה תאמר לבית יעקב.

ויתבאר על פי מה שאמרו חז"ל צירושלמי (סוטה פ"ט ה"ד) רבן שמעון בן גמליאל אומר משום רבי יהושע, מיום שחרצ צית המקדש אין יום שאין צו קללה, מי מצטל, אמר רבי אבין בשם רבי אחא, צרכת כהנים מצטלת. והנה מצואר בגמרא (סנהדרין קב.) אמר רבי יצחק, אין לך כל פורענות ופורענות שצאה לעולם שאין צה אחד מכ"ד צהכרע ליטרא של עגל הראשון, שנאמר (שמות לב לד) וציום פקדי ופקדתי עליהם חטאיהם. נמלא שכל הקללות והפורעניות המתרגשות וצאות לעולם, שורשם נוצע מחטא העגל, וצרכת כהנים היא המצטלת אותם.

והנה איתא צמדרש (שמו"ר פמ"ג ס"ח) כי בשעת מתן תורה ראו ישראל חרצע חיות שבמרכבה, ונתאוו לזרת שור שצו, ומזה נחגלגל הדצר ועשו את העגל, עיי"ש. נמלא כי שורש חטא העגל החחיל בשעת מתן תורה. אמנם צבר אמרו חכמים (מגילה יג:) אמר ריש לקיש, אין הקצ"ה מכה את ישראל אלא אם כן צורח להם רפואה תחילה, שנאמר (הושע ז א) כרפאי לישראל ונגלה עון אפרים. ולפי זה י"ל

חורה קיבל כל אחד ואחד מישראל את החורה
 צדיבור מיוחד כפי שכלו והשגחו, ועל כן בשכר
 זאת זכו לקבל גם שפט פרנסה וכלכלה בצרכה
 מיוחדת לכל אחד ואחד. L

L
 *

ה אן יאמר צביאור המדרש, מהיכן זכו ישראל
 לצרכה כהנים, רבנן אמרי ממתן תורה,
 שנאמר כה תאמר לצית יעקב.

ונראה בהקדם דברי הגמרא (סוטה יד.) דרש
 רבי שמלאי, חורה תחילתה גמילות
 חסדים וסופה גמילות חסדים, תחילתה גמילות
 חסדים, דכתיב (צרחות ג כא) ויעש ה' אלהים
 לאדם ולאשתו כחנות עור וילבישם, וסופה
 גמילות חסדים, דכתיב (דברים לד ו) ויקבור
 אותו בגיא. ולכאורה יש לדקדק מפני מה הביא
 את הפסוק ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו
 כחנות עור, והלא כבר מצינו בחורה מקודם לכן
 ענין גמילות חסדים, ככתוב (צרחות ז כב)
 ויצן ה' אלהים את הללע, ודרשו חז"ל (עירובין
 יח.) מלמד שקילעה הקצ"ה לחוה והביאה לאדם
 הראשון, ויביאה אל האדם, מלמד שעשה הקצ"ה
 שושביות לאדם הראשון.

אכן י"ל דאז בשעה שקילעה הקצ"ה לחוה
 ונעשה שושביות לאדם הראשון, עדיין היה
 קודם החטא, ואין זה רצוחא כל כך שעשה
 הקצ"ה עמהם גמילות חסדים צעה הכוה, מה
 שאין כן ענין ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו
 כחנות עור, דבר זה כבר היה אחר החטא, ועל
 זה דרש רבי שמלאי חורה תחילתה גמילות
 חסדים, ללמדנו שהקצ"ה גומל חסד עם האדם
 אף לאחר שחטא, כי מקור הטוב רואה לבעיני
 לכל ירח ממנו נדח, ואף כאשר נכשל האדם
 בחטא ופשע לא יחפון צמות המה כי אם בשונו
 מדרבו וחיב, ועל כן גומל עמו חסד ומקרבו
 בימין דקו למען ישוץ אל ה' וירחמכו.

כהרי ההשפעה שגורך לחצירו, ומהאי טעמא
 נאמרה צרכה כהנים בלשון יחיד, כדי לברך לכל
 אחד ואחד צפרטיות כפי מה שגריך לו לצדו.
 (ועיין צייטצ לצ צפרשתן מ"ש לדרכו).

ועל דרך זה אמרתי לפרש אמרנו בצרכה
 המזון, כי הוא אל זן ומפרנס לכל ומטיב
 לכל ומכין מזון לכל צריותיו אשר ברא, ולכאורה
 יש לדקדק בכפל הלשון, דמאחר שכבר אמר
 שהקצ"ה זן ומפרנס לכל, מדוע נריך לחזור
 ולומר ומכין מזון לכל צריותיו אשר ברא, אך לפי
 האמור מצואר על נכון, כי מקודם אנו משבחים
 כי הוא אל זן ומפרנס לכל ומטיב לכל, והכוונה
 על הכלל כולו שהקצ"ה זן ומפרנס לכל באי
 עולם מקרני ראמים ועד ציני כנים, ושם אחר
 כך אנו אומרים ומכין מזון לכל צריותיו אשר
 ברא, היינו מה שהקצ"ה מפרנס ומכלכל לכל
 אחד ואחד צפרטיות די מחסורו אשר יחסר לו.

והנה כי כן מצינו צמתן תורה, כי תורתנו
 הקדושה ניחנה לכל ישראל בכללות
 צמעמד הנבחר על הר סיני, אבל חוץ מזה קיבל
 כל אחד ואחד מישראל את החורה צפרטיות כפי
 שכלו וכפי השגחו, וכדאיחא צמדרש (שהש"ר
 פ"א ס"ז) בפסוק ישקני מנשיקות פיבו, מלמד
 שהדיבור עלמו היה מחזר על כל אחד ואחד
 מישראל, ואומר לו מקבלני אהה עליך, כך וכך
 מנאות יש צי, כך וכך דינין יש צי, כך וכך
 עונשין יש צי, כך וכך מהן שכר יש צי, והוא
 אומר הן והן, מיד הדיבור עושקו על פיו ולמדו
 החורה. ואפשר לומר כי מטעם זה נאמרו עשרת
 הדברות בלשון יחיד, חנכי ה' אלהיך, לא יהיה
 לך, כי כל דיבור ודיבור נאמר לכל אחד ואחד
 מישראל צפרטיות כפי שכלו והשגחו.

וזה שדרש המדרש, מהיכן זכו ישראל לצרכה
 כהנים, פי' מהיכן זכו לצרכה כזו שחבא
 ההשפעה צפרטיות לכל אחד ואחד די מחסורו
 אשר יחסר לו, רבנן אמרי ממתן תורה, כי צמתן